

TÜRKİYE'NİN İKİNCİ PERİYODİK RAPORUNUN SUNULMASINDAN ÖNCE VERİLEN CEVAPLARIN LİSTESİ

(Konular Listesi kapsamında taraf devlet raporu¹ (CMW/C/TUR/2) 26 Haziran 2023 tarihinde sunulmuştur.)

Gayriresmi tercüme İHOP tarafından yapılmıştır.

BÖLÜM I

A. Genel bilgiler

a) Düzensiz göçün önemli ölçüde artması nedeniyle politika oluşturma ihtiyacını karşılamak üzere 13.8.2016 tarihinde yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu. Türkiye'de Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü, yabancıların kayıt dışı çalışmalarının önlenmesi, yabancıların çalışma izinleri ve çalışma izni muafiyetlerine ilişkin iş ve işlemlerin düzenlenmesi, uluslararası nitelikli işgücünün Türkiye'ye çekilmesi ve Türkiye'nin uluslararası işgücü politikasının oluşturulmasından sorumlu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ana hizmet birimi olarak faaliyet göstermektedir.

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, sağlık hizmetlerinin merkezi bir şekilde planlanması ve işleyişinin düzenlenmesi için Devlete doğrudan sorumluluklar yüklemektedir. Ayrıca Devlete genel sağlık sigortası sistemi kurma yetkisi de vermektedir. Bu doğrultuda, 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile genel sağlık sigortası sistemi kurulmuştur.

Bekleyen uluslararası koruma başvurusu olan veya uluslararası koruma statüsü verilen ve vatansız olarak tanınan yabancılar da sağlık hizmetlerine erişebilmektedir. Sistem, sağlık hizmetlerine erişim açısından kapsamlı, adil ve hakkaniyete uygun faydalar sağlamaktadır. Türkiye'de ikamet eden herkese hizmet vermek üzere oluşturulmuştur.

Sonuç olarak, Türkiye'de ikamet eden tüm yabancılar, istihdam durumlarına bakılmaksızın, ulusal sağlık güvenlik primini ödedikleri takdirde sağlık sistemi kapsamındadır. Yabancılar, hastalık durumunda aynı yardımlara erişim açısından ulusal vatandaşlarla aynı koşullardan yararlanmaktadır. Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sağlık ve ilaç giderleri Türk devleti tarafından karşılanmaktadır. Bu yardım için asgari bir katkı veya ikamet süresi şartı bulunmamaktadır.

(b) Türkiye, insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iki temel sözleşme olan Palermo Protokolü ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'ne taraftır. Türkiye, insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin uluslararası protokolleri imzalayan Devletler arasında sürecin başından itibaren öncü olmuş ve bu alanda istikrarlı ve kararlı bir mücadele sürdürmeye devam etmektedir. İnsan ticaretiyle mücadele ancak önleme, koruma, kovuşturma ve işbirliği alanlarında yapılacak etkin çalışmalarla mümkündür. Bu doğrultuda Türkiye, 03.08.2002 tarihinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na (TCK) ek bir madde (201/b) ekleyerek insan ticaretini ilk kez suç haline getirmiştir. İnsan ticareti suçu, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 80. maddesi ile Palermo Protokolü'ne uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu suçu işleyenler hakkında 8 yıldan 12 yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası öngörülmüştür. TCK'nın 80. maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunun yaptırımı birçok Avrupa ülkesinde uygulanan cezadan daha ağır olmakla birlikte, 19.12.2006 tarihinde yapılan değişiklikle insan ticareti tanımına 'zorla fuhuş yaptırmak' ibaresi eklenerek suçun tanımı da genişletilmiştir. Ayrıca, insan ticareti suçunun önlenmesi ve bu suçla mücadeleye, Türk vatandaşı ve yabancı ayrımı yapılmaksızın insan ticareti mağdurlarının korunmasına,

¹ Orijinal olarak Türkiye'nin raporunu 2021 yılında sunması gerekirdi.

yabancı mağdurlara ikamet izni verilmesine ve mağdurlara insan hakları kapsamında destek hizmetleri sağlanmasına ilişkin usul ve esasları belirleyen İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik 17.03.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 06.12.2019 tarihinde yapılan değişiklik ile insan ticareti suçu ile daha etkin mücadele edilebilmesi, delillerin toplanabilmesi, soruşturma ve kovuşturmanın en kısa sürede tamamlanabilmesi amacıyla tutuklama nedeni sayılan suçlara (katalog suçlar) "insan ticareti" ibaresi eklenmiştir. Katalog suçlar 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tutuklama nedenleri" başlıklı 100. maddesinde sayılmıştır. Katalog suçların önemli özelliği, işlenmeleri halinde şüpheli veya sanığın tutuklanmasına gerekçe teşkil etmeleridir. Böylece Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi çerçevesinde insan ticareti suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe tutuklama nedeni olarak kabul edilebilecektir. Bu değişiklik, Türkiye'nin insan ticareti ile mücadeledeki kararlılığını göstermektedir.

(c) Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ni "Coğrafi Kısıtlama" ile 1. maddede öngörülen yer bakımından seçim hakkını kullanarak onaylamıştır. Savaş, çatışma, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkların yaşandığı uluslararası göçün kaynağı olan ülkelere coğrafi yakınlığı nedeniyle Türkiye, son yıllarda giderek artan bir şekilde bu ülkeler için transit ve hedef ülke konumuna gelmektedir. Uzun yıllardır dünyada en fazla uluslararası koruma arayan kişiye ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Ancak ne yazık ki 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin işaret ettiği uluslararası koruma işbirliği ve külfet paylaşımı yeterince ve etkin bir şekilde uygulanmamaktadır.

Coğrafi kısıtlamanın Türkiye'nin göç mevzuatı üzerindeki etkisi 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 61. ve 62. maddelerinde görülebilir. Buna göre, Avrupa ülkeleri dışından gelen ve mülteci statüsü kriterlerini karşılayan yabancılara "şartlı mülteci statüsü" verilmektedir. Türkiye'de sağlanan hak ve hizmetler ile uluslararası koruma statüsü belirleme işlemleri açısından mülteci ve şartlı mülteci statüleri arasında bir fark bulunmamaktadır. Bu iki statü arasındaki tek fark, şartlı mültecilerin üçüncü bir ülkeye yerleştirilene kadar Türkiye'de kalma hakkına sahip olmalarıdır. Ancak, yerleştirme kotalarının çok düşük olması nedeniyle, bu fark uygulamada önemli değildir.

Son olarak, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 4. maddesi, Kanun kapsamındaki herkes için geri göndermeme ilkesini benimsemekte ve böylece hiçbir yabancının işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemeyeceğini güvence altına almaktadır. Dolayısıyla, coğrafi kısıtlama uygulaması herhangi bir hak ihlaline yol açmamaktadır.

(d) Yukarıda da belirtildiği üzere, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 4. maddesi, Kanun kapsamındaki herkes için geri göndermeme yükümlülüğü getirmekte ve böylece hiçbir yabancının işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemeyeceğini güvence altına almaktadır.

Kanun uyarınca, Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkışlar sınır kapılarından geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılmaktadır. Geçerli bir belgeye ve kalış amacına uygun vize, vize muafiyeti, ikamet veya çalışma iznine sahip olmayan yabancılara ülkeye girişine izin verilmez. Ancak bu şartların uluslararası koruma başvurusunu engelleyecek şekilde yorumlanamayacağı ve uygulanamayacağı da hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca Kanunda, makul süre içinde valiliklere uluslararası koruma başvurusunda bulunanlara, yasadışı giriş veya kalışlarının geçerli nedenlerini açıklamak kaydıyla, Türkiye'ye yasal giriş şartlarını ihlal ettikleri veya Türkiye'de yasal olarak bulunmadıkları için ceza verilmeyeceği de düzenlenmiştir.

Türkiye'de uluslararası koruma başvuru ve statü sahiplerine Kanun kapsamında tanınan hak ve hizmetler aşağıdaki gibidir:

Bilgi Edinme Hakkı

Uluslararası koruma kapsamındaki yabancılar, hak ve yükümlülükleri ile ilgili olarak kendi dillerinde veya anladıkları bir dilde süreç hakkında bilgilendirilir.

Türkiye'de Kayıt, Belgelendirme ve İkamet Hakkı

Uluslararası koruma talebinde bulunan yabancıların başvuruları Valilikler tarafından kayda alındıktan sonra kendilerine yabancı kimlik numarasını içeren "Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi" düzenlenmektedir. Herhangi bir harca tabi olmayan kimlik belgesi aynı zamanda ikamet izni yerine geçmektedir. Kimlik belgesi, nihai karara kadar kalma hakkı sağlar.

Eğitim Hakkı

Başvuru sahibi veya uluslararası koruma sahibi ile aile bireyleri, YUKK'un 89. maddesi çerçevesinde ilk ve ortaöğretim hizmetlerinden yararlanır. Bu kapsamda uluslararası koruma kapsamındaki tüm yabancılar eğitim hakkına erişebilmektedir.

Sağlık Hakkı

YUKK madde 89 hükmü çerçevesinde sağlık hakkı, "... Herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ve ödeme gücü bulunmayanlar, uluslararası koruma başvurusunun tescilinden itibaren bir yıl süreyle 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabidir. Özel ihtiyaç sahipleri ile Bakanlıkça sigortalılık tescilinin devamı uygun görülenler için bir yıllık süre şartı aranmaz..."

Sosyal Yardım ve Hizmetlerden Yararlanma Hakkı

İhtiyaç sahibi uluslararası koruma başvuru ve statü sahiplerinin sosyal yardım ve hizmetlere erişimi sağlanabilmektedir. Bu hak ve hizmetlere Valiliklere bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV), Kızılay ya da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aracılığıyla erişebilmektedirler.

İşgücü Piyasalarına Erişim Hakkı

Uluslararası koruma başvuru sahipleri ve şartlı mülteciler, uluslararası koruma başvuru tarihinden itibaren altı ay geçtikten sonra çalışma izni başvurusunda bulunabilirler. Mülteciler ve ikincil koruma statüsü sahipleri ise statülerinin verildiği tarihten itibaren bağımsız veya bağımlı olarak çalışabilirler ve kimlik belgeleri çalışma izni yerine geçer.

Diğer Haklar ve Hizmetler

- İtiraz hakkı
- Hukuki yardım ve savunuculuk hizmetleri
- Seyahat belgesi talep etme hakkı
- Mahremiyet hakkı
- Danışmanlık talep etme ve çeviri hizmetlerinden yararlanma hakkı

Ayrıca Türkiye'nin aralarında Almanya, Avustralya, Avusturya, Belçika, Fransa, Hollanda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Katar, Libya, Ürdün, Azerbaycan ve Kuveyt'in de bulunduğu 12 ülke ile işgücü anlaşması bulunmaktadır. Bu anlaşmalar temel olarak, göçün geliştirilmesi ve işgücü değişimine ilişkin süreç ve prosedürleri kolaylaştırmak amacıyla taraflarca iyi niyet beyanı ve ayrıca iki ülke arasında işbirliği ve ortaklık olarak hizmet etmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin çoğu Avrupa Birliği Ülkesi olmak üzere 36 ülke ile Sosyal Güvenlik Anlaşması bulunmaktadır.

2. 2019-2023 dönemini kapsayan ve "Daha Fazla Değer Üreten ve Daha Adil Paylaşan, Güçlü ve Müreffeh Türkiye" vizyonu ile uzun vadeli bir perspektif sunan On Birinci Kalkınma Planı, 18 Temmuz 2019 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir.

On Birinci Kalkınma Planı'nda "Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum" başlığı altında "Göçmenlerin toplumsal uyumu sağlanacak; göç yönetimi kapasitesi güçlendirilecektir." denilmektedir.

Yargı alanında ise "Güvenilir ve Erişilebilir Bir Adalet Sistemi" vizyonunu benimseyen ve 30 Mayıs 2019 tarihinde kamuoyuna açıklanan Yargı Reformu Strateji Belgesi'nde 9 amaç, 63 hedef ve 256 faaliyet yer almaktadır.

Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin ilgili amaç, hedef ve faaliyetleri arasında yer alan 4.13'te belirtilen faaliyette

"Sınır aşan organize suçlar, terörizm, terörizmin finansmanı, siber suçlar, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, suç gelirlerinin aklanması ve uyuşturucu madde kaçakçılığına yönelik uluslararası işbirliği artırılacaktır."

Bu faaliyet kapsamındaki çalışmalar sorumlu kurumlar tarafından yürütülmektedir.

Ayrıca, Yargı Reformu Stratejisinin devamı niteliğinde olan İnsan Hakları Eylem Planı (Eylem Planı) 2 Mart 2021 tarihinde açıklanmış olup, 11 Temel İlke altında 9 Amaç, 50 Hedef ve 393 Faaliyet içermektedir. Uygulama sürecine ilişkin 2021/9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi 30 Nisan 2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış ve iki yıllık bir dönemi kapsayan Uygulama Takvimi Adalet Bakanlığı'nın internet sitesinde duyurulmuştur.

Eylem Planı, "8.5 Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Rehabilitasyonu ve Adalet Erişimlerinin Güçlendirilmesi" ve "8.6 İnsan Ticareti ile Etkin Mücadele" hedeflerine ulaşmak için "Kırılgan Grupların Korunması ve Toplumsal Zenginliğin Güçlendirilmesi" amacı altında çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır.

Sorumlu kurumlar, Uygulama Takvimine göre faaliyetlerin öngörülen süreler içerisinde gerçekleştirilmesi konusunda etkin bir şekilde çalışmaya devam etmektedir.

Ayrıca 2018 yılında Göç Kurulu kararı ile yürürlüğe giren Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı çerçevesinde Türkiye'deki farklı statüdeki yabancılara yönelik uyum faaliyetleri yürütülmektedir. İlgili belge kapsamında Genel Müdürlük, farklı statüdeki yabancılara yönelik eğitim, sağlık, iş gücü piyasasına erişim gibi temel hak ve hizmetlerin kullanımı konusunda ilgili kamu kurumlarıyla iş birliği içerisinde farkındalık artırma ve bilgilendirme faaliyetleri yürütüyor.

Öte yandan yabancıların çalışma izni başvuru işlemleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Söz konusu belgeye ilişkin olarak Genel Müdürlük koordinasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımıyla her yıl düzenli periyotlarla izleme ve değerlendirme toplantıları gerçekleştirilmekte olup 2018-2022 yılları arasında toplam 9 toplantı gerçekleştirilmiştir.

3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun 4. maddesi uyarınca uluslararası işgücüne ilişkin politikaları belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir.

Diğer taraftan, 6735 sayılı Kanunun Ek 1 inci maddesine göre Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunun belirlenmesi Cumhurbaşkanının yetkisinde olup, bu kurul henüz belirlenmemiştir. Göç yönetimi ve uluslararası işgücüne ilişkin konular hâlihazırda Göç Kurulunda görüşülmektedir.

4. Yabancılara ilişkin istatistiki veriler birçok alt başlığı (cinsiyet, yaş, uyruk, meslek alanı vb. ile tarım ve ev hizmetleri gibi çeşitli sektörlerde çalışanlar ve belirtilen diğer bilgiler) içerecek şekilde ilgili kurumların resmi internet sitelerinde mevcuttur.

"Düzensiz Göç İstatistikleri" için link: <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration>

ÇSGB'ye bağlı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen tüm teftişler, göçmen işçi veya geçici koruma altındaki göçmen işçi olup olmadığına bakılmaksızın denetlenmektedir.

01.01.2016-31.12.2022 tarihleri arasında iş müfettişleri tarafından yapılan denetimlerde 17.691 yabancı işçi tespit edilmiştir. Bu teftişler sonucunda 1.322 yabancı ve 756 işyeri hakkında idari para cezası teklif edilmiştir. Ayrıca, tarım ve ormancılık sektörlerinde 50 veya daha az işçi çalıştıran işyerleri, iş müfettişleri tarafından iş kanununun 113. maddesi kapsamında ücret yönünden teftiş edilebilmektedir. Özel istihdam büroları aracılığıyla ev hizmetleri için işçi istihdam edilmesi durumunda, 4904 sayılı Kanun uyarınca iş müfettişleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Öte yandan bu sektörlerde yabancılar için 6735 sayılı uluslararası iş kanunu kapsamında denetim yapılabilmektedir.

Ayrıca tarımda iş ve işçi bulmaya aracılık esas olarak Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından yürütülmektedir. Ancak İŞKUR'un il veya şube müdürlüğünün bulunmadığı ya da iletişim, ulaşım ve koordinasyon güçlüklerinin olduğu yerlerde gerçek veya tüzel kişilerin aracılık yapmasına Kurum tarafından izin verilebilmektedir. Aracıların görevlerini gereği gibi yapıp yapmadıkları Türkiye İş Kurumu'nun mahalli mülki idare amirleri tarafından denetlenir.

5. Eylem Planının 1.2.b başlığı altında yer alan "Kamu Denetçiliği Kurumu ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu kararları kişisel verilerin korunması sağlanarak kamuoyunun erişimine açılacaktır" faaliyeti kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) Ulusal İnsan Hakları Kurumları Küresel İttifakı (GANHRI) tarafından akredite edilmesine yönelik hazırlıklar tamamlanmıştır. Bu doğrultuda, GANHRI Akreditasyon Alt Komitesi (SCA) Sekreteryası, 10 Ekim 2022 tarihli resmi bir yazı ile KİHEP'in B statüsünde akredite edildiğini bildirmiştir.

6. İşçi ve işverenlerin uluslararası çalışma politika ve uygulamaları, yabancıların ülkemizde çalışmaları ve yabancıların ülkemizdeki hakları konusunda doğru ve eksiksiz bilgi edinmeleri amacıyla Bakanlığımız tarafından bilgilendirme toplantıları düzenlenmektedir. Bu toplantılarda çalışma izni başvuru prosedürleri, ilgili mevzuat, politika ve uygulamalar hakkında yabancılar ve işverenler bilgilendirilmekte ve farkındalık artırıcı faaliyetler yürütülmektedir.

Ayrıca, yabancı işçi ve işverenler, Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü Halkla İlişkiler Birimi, Alo 170 ve Bakanlığımız internet sitesinden detaylı bilgi edinebilirler.

Ayrıca, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve ILO işbirliğinde yabancıların yoğun olarak bulunduğu 10 ilde, ülkemizde yabancılar için çalışma izni başvurusu, yabancıların işgücü piyasasına erişimine ilişkin kanun ve yönetmelikler hakkında bilgilendirme, hak ve yükümlülükler, sosyal güvenlik, mesleki eğitim, girişimcilik ve istihdam olanakları konularında farkındalık yaratmak ve bilgi vermek amacıyla Bilgi Merkezleri (BİLMER ofisleri) kurulmuştur.

Ayrıca 2003 yılında İnsan Ticareti Mağdurları Acil İletişim Hattı olarak faaliyetlerine başlayan Alo 157, 2014 yılında Göç İdaresi Başkanlığı tarafından devralınarak hizmet ağı genişletilmiş ve 20 Ağustos 2015 tarihi itibarıyla Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) adı altında hizmet vermeye başlamıştır. YİMER, yabancılarla 7 dilde 7 gün 24 saat kesintisiz hizmet veriyor.

Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER 157), Türkiye'de çalışmak isteyen yabancıların uyması gereken prosedürler hakkında bilgi paylaşmakta ve 7 gün 24 saat 7 dilde (Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça, Farsça, Almanca ve Peştuca) hizmet vermektedir. Bu konuyla ilgili olarak mevzuatta yabancıların yasal statülerine göre çalışma izni alıp almamaları gerektiği, hangi mesleklerde çalışabilecekleri gibi bilgiler yer almaktadır.

Farkındalığı artırmak ve teşvik etmek amacıyla, iş müfettişlerine mevzuatın uygulanması ve göçmen işçilerle ilgili teftiş stratejileri konusunda eğitimler verilmiştir.

Ayrıca, işe yeni başlayan tüm iş müfettişi yardımcılarına yönelik olarak da Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından göçmen işçilerin nasıl teftiş edileceğine ilişkin eğitimler verilmektedir.

8. İnsan Hakları Eylem Planı, Hedef 8.5 "Uluslararası Koruma veya Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Rehabilitasyonu ve Adalete Erişimlerinin Güçlendirilmesi"ni öngörmektedir. Hedef aşağıdaki faaliyeti belirtmekte ve İçişleri Bakanlığı'nı sorumlu kurum olarak tayin etmektedir:

"Uluslararası koruma veya geçici koruma altındaki yabancılar ile insan ticareti mağdurlarının sağlık, barınma ve eğitim gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik stratejiler geliştirilecek, bu kapsamda sosyal uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla sivil toplum kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yürütülecektir."

9. Genel olarak göçmen ve yabancıların resmi istihdamına ilişkin olarak çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvuruları, 13/8/2016 tarihinde yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu ve ilgili diğer mevzuat kapsamında Bakanlıkça değerlendirilmekte, talebi uygun bulunanlara çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti verilmektedir.

Anılan Kanunun "Çalışma iznine ilişkin yetki ve sınırlamalar" başlıklı 6 ncı maddesinde yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışmalarının veya çalıştırılmalarının yasak olduğu belirtilmiştir,

"Uluslararası koruma politikasının düzenlenmesi" başlıklı 4. maddenin birinci fıkrasında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın uluslararası işgücüne ilişkin politikayı belirlemek ve belirlenen politikayı uygulamak üzere ulusal ve uluslararası düzeyde girişimde bulunmaya yetkili olduğu belirtilmiştir,

İkinci fıkrada; uluslararası işgücü politikasının; uluslararası işgücü hareketliliği ve bölgesel gelişmeler ile Göç Kurulu kararları, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikler, kalkınma planı ve programları, yabancıların uyruğunda bulunduğu ülke ile ikili ekonomik ve kültürel ilişkiler, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve uluslararası sözleşmeler, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı dikkate alınarak belirlendiği ifade edilmektedir,

Anılan Kanunun "Çalışma izninde yetki ve yükümlülük" başlıklı 6 ncı maddesinde çalışma izninin, 4 üncü madde uyarınca belirlenen uluslararası işgücü politikası esas alınarak Bakanlığımızca verileceği belirtilmiştir,

Anılan Kanunun "Çalışma izni başvurusu ve değerlendirilmesi" başlıklı 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında çalışma izni başvurularının yetkili aracı kurumlar tarafından da yapılabileceği belirtilmiştir,

Dördüncü fıkrada ise başvuruların uluslararası işgücü politikasına göre değerlendirileceği belirtilmiştir.

Bu kapsamda, Türkiye'de çalışmak ve istihdam edilmek isteyen yabancılar, yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak ikamet ettiği Türkiye'nin dış temsilciliğine giderek çalışma vizesi başvurusunda bulunmakla yükümlüdür.

Daha sonra başvuru sahibi yabancıların Türkiye'deki işverenine 16 haneli referans numarasını bildirmesi gerekmektedir.

B. Sözleşme maddelerine ilişkin bilgiler

10. Türkiye tarafından 13 Ocak 1999 tarihinde imzalanan "Bütün Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme" 26.4.2001 tarihli ve 4662 sayılı Kanunla ekli beyan ve çekincelerle birlikte onaylanmıştır. Sözleşme, 8 Temmuz 2004 tarihli ve 25516 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31.5.1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 18.6.2004 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

Sözleşme'nin normlar hiyerarşisindeki yerine ilişkin olarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesinin 5. fıkrası, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmaların kanun hükmünde olduğunu hükme bağlamaktadır. Bu antlaşmalarla ilgili olarak Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. Ayrıca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır. Dolayısıyla ulusal mevzuatın

bir parçası olan Sözleşme, Anayasa'nın ilgili hükümleri uyarınca adli ve idari makamlar tarafından uygulanması gereken normlar arasında yer almaktadır.

(a) 6735 sayılı Kanunun 21 inci maddesine göre; Bu Kanun kapsamında alınan kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Bakanlığa itiraz edilebilir. İtirazın reddi hâlinde ilgililer idari yargı yoluna başvurabilir.

Göçmen işçiler ve aile bireyleri, statülerine bakılmaksızın düzensiz durumda olanlar da dâhil olmak üzere, şikâyetlerini Alo 170 (Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi) ve Cimer (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi) aracılığıyla iletebilirler.

(b) Alo 170/CİMER gibi farklı kanallardan gelen şikâyetler, şikâyetçilerin göçmen olup olmadığına bakılmaksızın incelenmektedir. Cinsiyet, yaş, uyruk, meslek alanı, göçmenlik durumu ve engellilik durumuna göre şikâyetler hakkında veri bulunmamaktadır.

(c) Türk hukuk sistemi açısından adli yardım, ceza davalarında talep eden herkese, hukuk davalarında ise ekonomik nedenlerle hukuk davası açamayanlara hukuki yardım sağlanmasıdır. Bu yardım, mahkeme vergilerinden, harçlardan ve masraflardan muaf tutulmayı veya Baro tarafından bir avukat atanmasını içerir.

Adli yardım sistemi temel olarak aşağıdaki hükümlerle düzenlenmiştir;

- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu,
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu,
- 1136 sayılı Avukatlık Kanunu,
- Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği,
- 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (Madde 70, 81),

Adli yardımın kapsamı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ve Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir.

6100 sayılı Kanun'un "Adli yardımdan yararlanacak kişiler" başlıklı 334. maddesinde

"Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin gerekli yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kişiler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki koruma taleplerinde ve icra takiplerinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.

Kamu yararına çalışan dernek ve vakıflar, iddia ve savunmalarında haklı görülmeleri ve gerekli giderleri kısmen veya tamamen ödeme güçlüğüne düşmemeleri halinde adli yardımdan yararlanabilirler.

Yabancılar da karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler."

"Adli yardımın kapsamı" başlıklı 335. Madde uyarınca adli yardım kararı ilgili kişiye aşağıdaki hususları sağlamaktadır:

a) Tüm yargılama ve dava giderlerinden geçici olarak muafiyet

b) Dava ve yargılama giderleri için teminat göstermekten muafiyet.

c) Dava ve icra işlemleri sırasında yapılan tüm masrafların Devlet tarafından peşin ödenmesi.

d) Davanın bir avukatla takip edilmesi gerekiyorsa, ücreti daha sonra ödenmek üzere bir avukat sağlanması.

Mahkeme, davacının önceki fıkralarda düzenlenen adli yardımdan kısmen yararlanabileceğine de karar verebilir.

Adli yardım hükmün kesinleşmesine kadar devam eder.

"Adli Yardım Talebi" başlıklı 336. maddenin 2. fıkrasına göre

"Davacının, yargılama giderlerini karşılayacak durumda olmadığını gösteren mali belgeleri, talebini haklı gösterecek delilleri ve talebinin özetini mahkemeye sunması gerekir."

"Adli Yardım Talebinin İncelenmesi" başlıklı 337. maddeye göre

"Mahkeme, adli yardım talebi hakkında duruşma yapmaksızın karar verebilir. Ancak, talep halinde inceleme duruşma usulü ile yapılır. Adli yardım taleplerinin reddine ilişkin kararlarda, sunulan bilgi ve belgelerin neden kabul edilmediğinin açıkça belirtilmesi gerekir.

Adli yardım talebinin reddine ilişkin kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde kararı veren mahkemeye dilekçe ile itiraz edilebilir. Kararına itiraz edilen mahkeme, adli yardım talebinde bulunan hukuk mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde, itirazın incelenmesi için dosyayı bir üst daireye gönderir. Mahkemenin tek dairesi olması halinde itiraz, benzer davalara bakan en yakın mahkemeye gönderilir. İtirazın incelenmesi sonucunda verilen karar kesindir. Adli yardım talebinin reddedilmesi halinde, ödeme gücünde sonradan meydana gelen önemli bir azalmaya dayanılarak yeni bir talepte bulunulabilir."

"Adli yardım sebebiyle ertelenen yargılama giderlerinin tahsili" başlıklı 339. maddede aşağıdaki hükümlere yer verilmiştir;

"Adli yardım kararı nedeniyle ertelenen yargılama giderlerinin tamamı ile Devletçe ödenen avanslar, yargılama sonunda haksız çıkan kişiden tahsil edilir. Uygun görülmesi halinde yargılama giderlerinin bir yıl içinde aylık eşit taksitler halinde tahsiline karar verilebilir."

Yukarıda verilen mevzuat açıklamaları ışığında, Türkiye'de yaşayan göçmenlerin, hukuki menfaatleri gerektirdiğinde, masraflarını karşılayacak maddi imkânlarla sahip olmamaları halinde adli yardımdan, özellikle avukat ve tercüman yardımından yararlanabilecekleri görülmektedir. Bu bağlamda, göçmenler de dâhil olmak üzere yabancı uyruklu kişilerin vatandaşı oldukları ülke ile mütakabiliyet esasına göre adli yardımdan yararlanmaları sağlanmaktadır.

(d) Bu soruya ilişkin detaylı açıklamalar yukarıda 10(a) başlığı altında yer almaktadır.

(e) Bu soruya ilişkin detaylı açıklamalar 9 ve 16. maddelerde yer almaktadır.

11. Korona virüs (Covid-19) salgını nedeniyle; 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun "Tanımlar" başlıklı 3 üncü maddesi kapsamındaki özel ihtiyaç sahibi, kronik hastalığı olan veya tedavi ihtiyacı bulunanlar hariç olmak üzere uluslararası koruma kapsamındaki yabancılar, kamu sağlığı açısından ortaya çıkabilecek sakıncaların önlenmesi amacıyla 06/04/2020 tarihinden itibaren aşağıdaki tedbirlerden yararlandırılmıştır.

1. Pandemi döneminde bireysel ve halk sağlığı koşulları dikkate alınarak politikalar oluşturulmuştur.

2. Ülkemizin uluslararası koruma süreçlerinde altında bulunduğu aşırı göç yükü dikkate alınarak, kalabalık ortamlarda sağlık riski oluşturabilecek uluslararası koruma işlemleri randevu sistemleri ile kademeli olarak yürütülmüştür.

3. Özel ihtiyaç sahibi, kronik hastalığı olan veya tedaviye ihtiyaç duyan kişiler için işlemler özel bir dikkatle yürütülmüştür.

4. Yüz yüze yapılan işlemler mümkün olduğunca dijital ortama aktarıldı (örneğin e-devlet üzerinden yol izin talepleri)

5. İl Müdürlükleri tarafından uluslararası koruma işlemlerinin tamamlanması sırasında özellikle karşılıklı iletişim alanları yeniden yapılandırılmış ve sağlık dostu ortamlar sağlanarak pandemi koşullarına uygun hale getirilmiştir.

6. Korona şüphesi olan yabancılar başta olmak üzere sağlık hizmetine ihtiyaç duyan yabancıların sağlık hizmetlerine erişimi için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

7. İlke olarak, pandemi döneminde tüm işlemlerin yabancıların mağduriyetine yol açmayacak şekilde yürütülmesi için düzenlemeler yapılmış ve 81 ile gerekli işlemlerin yapılması talimatı verilmiştir.

(a) Türkiye'nin tüm kurumları COVID-19 salgınıyla etkin ve ortak bir şekilde mücadele etmektedir. Göçmenlerin ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetlerinin sunulmasını sağlamak için gerekli tedbirler alınmıştır. Bu doğrultuda, sağlık hizmetlerinin kapsamını artırmak için başlangıçta iki temel mevzuat değişikliği yapılmıştır.

Bunlardan ilki Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 9 Nisan 2020 tarihli ve 31094 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ"dir. "Acil durum" tanımı değiştirilerek, pandemi süresince pandemi vakalarının teşhis ve tedavileri "acil durum" kapsamına alınmıştır.

İkincisi ise 14 Nisan 2020 tarihli ve 31099 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "13.4.2020 tarihli ve 2399 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine Ek Kararname "dir. Söz konusu düzenleme, herhangi bir sosyal güvencesi olsun olmasın herkesin Sağlık Bakanlığı tarafından sağlanacak her türlü kişisel koruyucu donanımdan, hastalığın teşhisinde kullanılan testlerden ve temin edilecek ilaçlardan ücretsiz olarak yararlanabilmesini garanti altına alıyor.

İkincisi ise 14 Nisan 2020 tarihli ve 31099 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "13.4.2020 tarihli ve 2399 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine Ek Kararname "dir. Söz konusu düzenleme ile herhangi bir sosyal güvencesi olsun olmasın herkesin COVID-19 ile mücadelede Sağlık Bakanlığı tarafından sağlanacak her türlü kişisel koruyucu donanımdan, hastalığın teşhisinde kullanılan testlerden ve merkezi olarak temin edilecek ilaçlardan ücretsiz olarak yararlanabilmesi güvence altına alınmıştır.

(b) Göçmen Sağlığı Merkezleri, göçmenlere temel sağlık hizmetlerinin kesintisiz sunulmasını sağlamak ve hasta/maruz göçmenlere yönelik fiyasyon faaliyetlerini etkin bir şekilde gerçekleştirmek amacıyla pandemi süresince aktif olarak hizmet vermeye devam etmiştir. İki dilli göçmen sağlık çalışanları da görevlendirilmiştir. Arapça-Türkçe bilen ve SIHHAT Projesi tarafından istihdam edilen kalifiye personel, süreci yönetmek için Sağlık Bakanlığı tarafından etkin bir şekilde harekete geçirilen fiyasyon ekiplerinde yer almıştır. Ayrıca, Bilim Kurulu tarafından oluşturulan COVID-19 pandemi rehberi, afişler, broşürler, algoritmalar vb. dokümanlar Arapça, İngilizce ve Farsça dillerinde hazırlanarak Bakanlığın internet sitesinde (<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/gocsagligi-anasayfa>) kullanıcıların erişimine sunulmuştur. Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü ayrıca aşı yardım hattını ve COVID-19 yardım hattını 184 SABİM (Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi) üzerinden farklı dillerde erişilebilir hale getirmiştir.

(c) Pandemi kısıtlamaları sırasında göçmenlere özel sağlık kısıtlamaları uygulanmamıştır. Ülke genelinde tüm vatandaşlara uygulanan kısıtlamalara tabi tutulmuşlardır. Göçmen Sağlığı Merkezlerinde çalışan tüm personele, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmelikler uyarınca, risk değerlendirmelerine dayalı olarak rutin olarak İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri verilmektedir. Pandemi süresince eğitim faaliyetleri çevrimiçi olarak planlanmış ve uygulanmıştır. Çalışanlar için farkındalık artırıcı ve bilgilendirici faaliyetler yürütmek amacıyla afiş ve broşürlerden de yararlanılmıştır.

(d) Pandemi kısıtlamaları sırasında göçmenlere özel bir sağlık kısıtlaması uygulanmamıştır. Ülke genelinde tüm vatandaşlara uygulanan kısıtlamalara tabi tutulmuşlardır. Hastalıktan vefat eden göçmenlerin ailelerine bilgi verilirken ve vefat edenlerin cenazeleri teslim edilirken göçmenler, dil ile

ilgili ve kültürel hassasiyetler göz önünde bulundurularak Türk vatandaşları ile aynı usul ve prosedürlere tabi tutulmuşlardır.

(e) Sağlık Bakanlığı, "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu"nun ilgili hükümleri ışığında hazırlanan iç mevzuat uyarınca ülkemizde yaşayan yabancılara sağlık hizmeti sunmaktadır.

Temel ve koruyucu sağlık hizmetleri, aşılama, üreme sağlığı, bulaşıcı hastalıklar ve acil sağlık hizmetleri, uyuşuna ve statüsüne bakılmaksızın ülkemizdeki tüm düzenli ve düzensiz göçmenlere sağlanmaktadır.

Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Sağlık Uygulama Tebliği kapsamında olup ayakta tedavi için gerekli ilaçlar da kapsama dâhil edilmiştir. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından statüleri belirlenen diğer göçmenler de ilgili mevzuatta tanımlanan sağlık hizmetlerinden yararlanabilmektedir.

12. Yukarıda belirtilen açıklamalar, özellikle 1. soru altında yer alan detaylı açıklamalar konuyla ilgili olduğu ölçüde dikkate alınmalıdır. Türk mevzuatında göçmen işçiler ve aile fertlerinin haklarını kısıtlayan herhangi bir hüküm bulunmadığı gibi, göçmen işçiler ve aileleri için ayrımcı bir hüküm de bulunmamaktadır.

3. SÖZLEŞME'NİN III. BÖLÜMÜ

13. Anayasa'nın 10. maddesine göre "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir". Bu bağlamda, kadınların güçlendirilmesi ve ayrımcılık ve şiddetten korunmasını amaçlayan tüm kanunlar ve yasal düzenlemeler, ülke genelinde uyuşuna bakılmaksızın herkese eşit olarak uygulanmaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASPB), kadına yönelik şiddetin kabul edilemez olduğu inancıyla çalışmalarını kararlılıkla sürdürmektedir. Çalışmalar, tüm tarafların kapsamlı işbirliği ile geniş bir alanda yürütülmektedir.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 sayılı Kanunun amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunmasına ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kişiler, dil, ırk, renk, cinsiyet, yaş, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin Kanunun sağladığı korumadan yararlanabilir.

Şiddet mağdurlarının şiddetin tekrarından korunması ve desteklenmesi için kurumsal hizmet mekanizmaları önemlidir. Bu kapsamda ASPB bünyesinde yer alan çeşitli kuruluş ve uygulamalar şiddet mağdurlarının korunması ve desteklenmesini amaçlamaktadır:

- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), 7/24 esasına göre psikososyal destek, rehberlik ve yönlendirme hizmetleri sunan, yatılı olmayan hizmet birimleridir. Tüm illerde 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet mağdurlarına yönelik 82 merkez bulunmaktadır.

- Kadın sığınma evleri; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların ve çocuklarının şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, varsa bu dönemdeki ihtiyaçlarının çocuklarıyla birlikte karşılanması amacıyla kadınların geçici süreyle kalabilecekleri sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Türkiye genelinde

- ASPB'ye bağlı tüm illerde 2.779 kapasiteli 112 kadın sığınma evi bulunmaktadır,
- 11 ilde yerel yönetime bağlı 735 kapasiteli 33 kadın sığınma evi,
- Göç İdaresi Başkanlığına bağlı 90 kapasiteli 3 kadın sığınma evi,
- Bir sivil toplum kuruluşuna bağlı 20 kişi kapasiteli 1 kadın sığınma evi,

Ülke genelinde 3.624 kapasiteli toplam 149 kadın sığınma evi bulunmaktadır.

- İlçe düzeyinde sosyal hizmet müdahalesi ve takibinin sağlanması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde hizmet vermek üzere kurulan Sosyal Hizmet Merkezleri bünyesinde; 397 Sosyal Hizmet Merkezinde şiddetle mücadele irtibat noktaları oluşturulmuş ve şiddet mağdurlarına yönelik tedbirlerin takibi ve izlenmesi, 6284 sayılı Kanun kapsamında psiko-sosyal destek başta olmak üzere rehberlik, danışmanlık ve yönlendirme hizmetleri verilmeye başlanmıştır.

- ASPB bünyesinde faaliyet gösteren "Alo-183 Sosyal Destek Hattı", şiddete uğrayan veya uğrama riski bulunan, destek ve yardıma ihtiyacı olan kadın ve çocuklar için psikolojik, hukuki ve ekonomik danışma hattı olarak çalışmakta; hakları ve nereye başvuracakları konusunda bilgilendirme yapmaktadır. Mart 2020 itibarıyla 183 Sosyal Destek Hattı'nda pandemi nedeniyle gelen çağrılardaki artış dikkate alınarak önceliklendirme süreci başlatıldı. Sosyal Destek Hattı'nı arayan şiddet mağdurları, sıra beklemeden "0" tuşuna basarak ilgili destek personeline ulaşabiliyor. 'ALO 183 Sosyal Destek Hattı' Mayıs 2020 itibarıyla WhatsApp uygulaması, 2021 başı itibarıyla de BİP uygulaması üzerinden vatandaşlara hizmet vermeye başladı. Arapça ve Kürtçe dillerinde de hizmet veren hattın kısa mesaj iletişim özelliği ve işitme engelli bireyler için 3G özelliği de bulunuyor.

Şiddet mağduru mülteci ve sığınmacı kadınlar ile beraberindeki çocuklar, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile sağlanan koruyucu ve önleyici hizmetlerden yararlanabilmektedir.

Şiddet mağdurları ve çocukları, statülerine ve uyruklarına bakılmaksızın 6284 sayılı Kanun hükümleri kapsamında kadın sığınma evleri ve ŞÖNİM'lerden hizmet alabilirler.

"Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nden çekilme kararının, şiddet mağdurlarının korunması, desteklenmesi ve güçlendirilmesi için oluşturulan yasal ve idari yapılara olumsuz bir etkisi olmamıştır.

Sözleşme ile mağdurlar için kurulması amaçlanan koruma ve önleme mekanizması, aslında 2012 yılından bu yana yürürlükte olan 6284 sayılı Kanun kapsamında zaten mevcuttur.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4. Ulusal Eylem Planı (2021-2025), mevzuat ve adalete erişim, politika ve koordinasyon, koruyucu ve önleyici hizmetler, toplumsal farkındalık ile veri ve istatistik olmak üzere 5 ana hedef altında 227 eylem tanımlamaktadır.

Türkiye, sıfır tolerans ilkesiyle tüm kadınların güvenliğini ve haklarını korumaya devam edecektir.

Ayrıca, işgücü 2022 yılında bir önceki yıla göre 1 milyon 618 bin kişi artarak 34 milyon 334 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 1,7 puanlık artış ile %53,1 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılma oranı 2022 yılında erkekler için %71,4, kadınlar için %35,1 olarak tahmin edildi.

İstihdam edilen 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerin sayısı 2022 yılında, bir önceki yıla göre 1 milyon 955 bin kişi artarak 30 milyon 752 bin kişi, istihdam oranı ise 2,3 puanlık artış ile %47,5 olarak gerçekleşti. Bu oran erkeklerde %65,0, kadınlarda ise %30,4 olarak tahmin edildi.

Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2022 yılında bir önceki yıla göre 337 bin kişi azalarak 3 milyon 582 bin kişi oldu. İşsizlik oranı 1,6 puanlık azalış ile %10,4 olarak gerçekleşti. Bu oran erkeklerde %8,9, kadınlarda ise %13,4 olarak tahmin edildi.

14. Bilindiği üzere, 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununun "Çalışma izninde yetki ve sorumluluk" başlıklı 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında "Bu Kanun kapsamındaki yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışmaları veya çalıştırılmaları yasaktır,

Ayrıca, yürürlükteki mevzuat uyarınca çalışma izni verilen yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenmesi mümkün değildir. Çalışma izni olmaksızın kayıt dışı olarak asgari ücretin altında ücretle çalıştığı tespit edilen yabancılar hakkında mevzuatımız hükümleri uyarınca yaptırım uygulanmaktadır.

"Denetim yetkisi" başlıklı 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında, bu Kanun kapsamındaki yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin Bakanlık iş müfettişleri, Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri ve sosyal güvenlik kontrolörleri tarafından denetleneceği belirtilmiştir,

Bu Kanun uyarınca yapılacak teftiş, denetim ve soruşturmalar, ilgili mevzuatın teftiş, denetim ve soruşturma hükümlerine göre yürütülür ve bu hükümlere göre ilgili yaptırımlar uygulanır,

İkinci fıkrasında; kamu idarelerinin denetim elemanları ile kolluk kuvvetlerinin kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim, inceleme ve kontrol sırasında yabancı çalıştıran işverenler ile yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmediklerini tespit etmeleri halinde durumun Bakanlığa bildirileceği

Anılan maddenin üçüncü fıkrasında ise bu Kanunda yer alan idari yaptırımların, birinci fıkraya göre yapılan denetimler ile ikinci fıkraya göre yapılan bildirimlere, gönderilen tutanak ve denetim raporlarına göre Çalışma ve İş Kurumu (İŞKUR) İl Müdürü tarafından uygulanacağı belirtilmiştir.

Diğer taraftan, çeşitli sektörlerde gerek düzenli gerekse düzensiz statüde çalışan göçmen işçilerin ve aile fertlerinin istismarını içeren söz konusu durumlara veya göçmen işçilerin dâhil olduğu ev hizmetçiliği, zorla çalıştırma ve cinsel istismar vakalarına ilişkin Bakanlığımızda herhangi bir bilgi ve veri bulunmamaktadır. Yine bahsi geçen durumların tamamı mevcut mevzuatımız hükümleri uyarınca çeşitli yaptırımların uygulanmasını gerektirecek hususlardır.

Bakanlığımız iş müfettişleri, Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri ve sosyal güvenlik kontrolörleri tarafından teftiş faaliyetleri sürdürülmektedir. Ayrıca kolluk kuvvetlerinin kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve kontroller sırasındaki tespitleri de Bakanlığımızca işleme alınmakta, konuya ilişkin basında yer alan haberler de ihbar kabul edilerek takip edilmektedir.

Anayasa'nın 90. maddesine göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bu anlaşmalar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır. Bu nedenle, Türkiye tarafından onaylanan uluslararası insan hakları sözleşmelerinin hükümlerine Türk mahkemeleri önünde doğrudan başvurulabilir.

Zorla çalıştırma suçunu da içeren insan ticareti Türk Ceza Kanunu'nda (No:5237/Madde 80) düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 279. maddesine göre, görevi ile ilgili bir suç işlendiğini öğrenen kamu görevlisi, bu suçu bildirmekle yükümlüdür. İş müfettişleri tarafından yapılan tüm denetimlerde işyerlerinde zorla çalıştırma göstergelerinin olup olmadığı denetlenir. Herhangi bir gösterge varsa, iş müfettişleri soruşturmayı sağlamak için cumhuriyet savcılığına şikayette bulunur.

Çocuk Evleri ve Çocuk Evleri Sitesi Sitesi'nde korunma ve bakım altında bulunan çocukların korunması, bakımı, fiziksel, eğitsel ve psikososyal gelişimleri ile bir iş veya meslek sahibi olmalarının sağlanması ve topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmeleri amacıyla Çocuk Destek, Gelişim ve Eğitim Programı (ÇODEP) başlatılmıştır. Program tüm Çocuk Evleri ve Çocuk Evleri Sitesinde uygulanmaktadır.

16. Türkiye'de göçmen işçiler ve aile fertleri tarafından işlenen suçlarla ilgili soruşturmalarda bu kişilerin veya aile fertlerinin yakalanması, gözaltına alınması ve tutuklanmasına ilişkin olarak Türk ceza hukukunda göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarını kısıtlayan herhangi bir hüküm bulunmadığı gibi bu kişiler için ayrımcı bir hüküm de bulunmamaktadır.

Benzer şekilde, bu kişilere karşı suç işlenmesi halinde uygulanacak cezalar ve izlenecek usuller TCK ve CMK hükümleri doğrultusunda belirlenmiştir.

İlgili kişiler, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının eşit olarak tabi olduğu 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (CMK) öngörülen genel hükümler çerçevesinde soruşturma ve kovuşturma usullerine uygun olarak, avukat ve tercüman aracılığıyla ifade ve savunma verme, süratle yargılanma, yakalama

veya tutuklama halinde yakınlarına haber verme, keyfi yakalama veya tutuklamaya maruz bırakılmama haklarına sahiptir.

Türk mevzuatı 5271 sayılı CMK'nın 90. maddesinde düzenlenmiştir. 5271 sayılı CMK'nın 90. maddesinde "Yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemler"; 91. maddesinde "Gözaltına alma"; 92. maddesinde "Gözaltı işlemlerinin denetlenmesi"; 95. maddesinde "Yakalanan veya gözaltına alınan kişinin durumunun yakınlarına bildirilmesi"; 96. maddesinde "Yakalama hakkında ilgililere bilgi verilmesi"; 97. maddesinde "Yakalama tutanağı"; 98. maddesinde "Yakalama emri ve gerekçesi"; 100. maddesinde "Yakalama sebepleri"; 101. maddesinde "Yakalama emri ile tutuklama kararı" 102. maddesinde "Gözaltı süresi"; 107. maddesinde "Yakalanan kişinin durumunun yakınlarına bildirilmesi"; 108. maddesinde "Gözaltı incelemesi" 109. maddesinde "Adli kontrol"; 110. maddesinde "Adli kontrol kararı ve karar vermeye yetkili merciler"; 110/A maddesinde "Adli kontrolde gözaltı süresi"; 202. maddesinde "Tercüman bulundurulmasını gerektiren haller"; 158. maddesinde "Suç ve iddiaların ihbarı" ve 160. maddesinde "Suç haber alan Cumhuriyet savcısının görevi. "

Ayrıca, 5271 sayılı CMK'nın "Delillerin korunması tedbirleri" başlıklı dördüncü kısmının "Koruma tedbirlerine ilişkin tazminat" başlıklı yedinci bölümünün "Tazminat talebi" kenar başlıklı 141. maddesinde

"(1) Soruşturma veya kovuşturma sırasında

- a. Tüzükte belirtilen düzenlemelere aykırı olarak yakalanan, gözaltına alınan veya tutukluluk süresi uzatılan
- b. Yasal gözaltı süresi içinde hakim karşısına çıkarılmamış olmak,
- c. Yasal hakları hatırlatılmadan veya hakları hatırlatıldıktan sonra bu hakları kullanma talepleri yerine getirilmeden tutuklanmış olanlar,
- d. Kanuna uygun olarak tutuklandığı halde makul süre içinde mahkeme önüne çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında karar verilmeyen,
- e. Kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilenler,
- f. Gözaltında veya tutuklulukta hükümlülük süresinden daha fazla süre geçiren veya işlenen suç için kanunda öngörülen ceza sadece para cezası olduğu için zorunlu olarak bu ceza ile cezalandırılan hükümlüler,
- g. Yakalanma veya gözaltına alınma gerekçeleri ve kendilerine yöneltilen suçlamalar hakkında yazılı belge verilmemiş olması veya yazılı belgenin mümkün olmadığı durumlarda, yukarıda belirtilen gerekçeler hakkında bireye sözlü açıklama yapılmamış olması,
- h. Hakkında yakalama emri olmaksızın veya yakalama emri ile tutuklanmış ve durumu yakınlarına bildirilmemiş olanlar,
- i. Geçerli bir emre dayanılarak aramaya tabi tutulmuş, ancak emrin yerine getirilmesi orantılı olmamıştır,
- j. Kanunda öngörülen şartları taşımadığı hâlde mallarına veya mülklerine el konulan ya da mallarını koruyucu tedbirler alınmayan, malları veya mülkleri el koyma amacı dışında kullanılan veya zamanında iade edilmeyenler.
- k. Yakalama veya tutuklamaya karşı Kanunda öngörülen başvuru olanaklarından yararlandırılmayan kişiler,

maddi veya manevi tüm zararlarını Devletten talep edebilir.

(2) (1) numaralı fıkranın (e) ve (f) bentlerinde belirtilen kararları veren merciler tarafından ilgiliye tazminat davası açma hakkının bulunduğu bildirilir ve bu bildirim karara eklenir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen hâller dışında, ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk hâlleri de dâhil olmak üzere, hâkim ve Cumhuriyet

savcılarının verdikleri kararlar veya yaptıkları işlemler nedeniyle tazminat davaları ancak Devlet aleyhine açılabilir.

4) Devlet, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan hâkim ve savcılara rücu edebilir. Ayrıca, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi ve devamı uyarınca, ilgili kişiler, kanunda belirtilen şartların varlığı halinde, koruma tedbirleri nedeniyle Devlet aleyhine tazminat davası açabilirler.

Sonuç olarak, Türk hukuk düzeni kapsamında göçmen işçiler ve aileleri, mağduriyetlerini bildirmeleri halinde ücretsiz devlet hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Türk hukuku, ceza davalarında talep eden herkese, hukuk davalarında ise yukarıda Madde 10 (c)'de açıklandığı üzere ekonomik nedenlerle hukuk davası açamayanlara adli yardım sağlamaktadır.

17. Türkiye'de yaklaşık 3,5 milyon Suriyeli mülteci bulunmaktadır ve Suriye'dekilerle birlikte 9 milyon Suriyeliye destek verilmektedir. Suriyeliler için en kalıcı çözümün BM parametrelerine dayalı gönüllü geri dönüşler olduğu gerçeğinden hareketle, Türkiye'den 556.000'den fazla Suriyeli istikrarlı bölgelere geri dönmüştür. Bu doğrultuda Türkiye, geri göndermeme ilkesine sıkı sıkıya uymakta ve hiç kimseyi geri dönmeye zorlamamaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'nin sahada uygun ve sürdürülebilir koşullar yaratmaya yönelik sürekli çabaları, gönüllü geri dönüşleri sağlamak için sürdürülmüştür.

Öte yandan Türkiye, etkin sınır yönetimi tedbirleri yoluyla düzensiz göçle mücadele konusunda sürekli çaba sarf etmiştir. Ancak sıkı sınır kontrolü, geri itmelerle aynı çerçevede değerlendirilmemelidir. Yunanistan'ın göçmenlerin haklarını ağır bir şekilde ihlal ettiği sistematik geri itmeler göz önünde bulundurulduğunda, neredeyse tüm temel insan haklarının ihlal edildiği görülebilir. Buna karşılık Türkiye, sığınma hakkına ilişkin uluslararası taahhütlere uymakta ve tüm paydaşlardan geri itme ve toplu sınır dışı uygulamalarına son vermelerini ve sığınmacılara temel haklara sahip insanlar olarak muamele etmelerini beklemektedir.

18. 4 Nisan 2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda, sınır dışı etme amaçlı idari gözetim ve süresi ile göçmenlerin idari gözetim altına alınmasına alternatif sorumluluklar açıkça belirlenmiştir. Bu Kanunun 54 üncü maddesi kapsamına giren yabancıların kolluk birimlerince yakalanması halinde, bu kişiler hakkında karar alınmak üzere valiliğe derhal bilgi verilir. Bu kişilerden haklarında sınır dışı etme kararı alınması gerekli görülenler hakkında valilik tarafından sınır dışı etme kararı alınır. Değerlendirme ve karar süresi 48 saati geçemez.

Ayrıca geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresinin altı ayı geçemeyeceği vurgulanmıştır. Ancak, yabancıların işbirliği yapmaması veya gayri resmi tercümanlık yapan yabancıların ülkesine ilişkin yanlış bilgi veya sahte belge vermesi nedeniyle sınır dışı işlemlerinin tamamlanamaması halinde bu süre en fazla altı ay daha uzatılabilecektir.

Bu doğrultuda, göçmenlerin idari gözetimine alternatifler sunmak amacıyla "İdari Gözetime Alternatif Yükümlülükler Yönetmeliği" 14 Eylül 2022 tarihli ve 31953 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir,

19. Ceza soruşturmaları kapsamında tutuklulukla ilgili yasal güvencelere ilişkin ayrıntılı açıklamalar yukarıdaki 16. maddede bulunabilir.

20. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından işletilen Geri Gönderme Merkezlerinde yabancılara sağlık hizmeti sunulması ve hizmet bedellerinin ödenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere iki kurumun işbirliği ile bir protokol hazırlanmış ve 2023 yılında yürürlüğe girmiştir.

Geri Gönderme Merkezlerinde 112 acil sağlık hizmetleri, birinci basamak, temel ve koruyucu sağlık hizmetleri verilmektedir. İhtiyaç duyulması halinde tercüman eşliğinde "Darp ve Cebiri Gösterir Sağlık Raporu" verilmektedir. Merkezdeki hastalar, sorumlu hekim tarafından ikinci ve üçüncü basamak sağlık kuruluşlarına (ruh sağlığı, psikososyal destek ve üreme sağlığı hizmetleri dahil) sevk edilmektedir.

21. Türkiye, zorla geri göndermeme anlayışıyla geri göndermeme ilkesini sıkı bir şekilde uygulamaktadır. Bu doğrultuda, Suriyeliler, Afganlar veya başka herhangi bir yabancı toplu olarak sınır dışı edilmemektedir. Bununla birlikte Türkiye, uygun ve sürdürülebilir koşulların yaratılması için uluslararası kuruluşlarla yürütülen projeler aracılığıyla düzensiz göçmenlerin gönüllü ve onurlu bir şekilde geri dönüşünü desteklemektedir.

Ancak Türkiye'nin düzensiz göçmenlerin gönüllü geri dönüşüne ilişkin çabaları geri itmelerle aynı çerçevede değerlendirilmemelidir. Yunanistan'ın göçmenlerin haklarını ağır bir şekilde ihlal ettiği sistematik geri itmeler göz önüne alındığında, neredeyse tüm temel insan haklarının ihlal edildiği görülebilir.

22. Türkiye, mağdur tespit ve koruma çalışmalarıyla göçmenlere yönelik şiddeti önlemeye devam etmiş ve bu alandaki 4P (önleme, koruma, kovuşturma ve ortaklık anlamına gelmektedir) uygulamalarını geliştirmiştir.

Bu bağlamda, Temmuz 2016'da yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu kapsamında, mağdur destek sürecinden yararlanan insan ticareti mağdurları (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca) istisnai olarak çalışma izni verilebilecek kişiler arasında sayılmıştır (Madde 17f).

Ayrıca sığınma evlerinde kalan mağdurların iş imkânlarına erişimleri sağlanmaktadır. Bu doğrultuda mağdurlara sunulan destek hizmetlerinin kalitesinin artırılarak daha fazla potansiyel mağdura ulaşılması ve mağdurlarla gerçekleştirilen görüşme sayısının artırılması hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda, insan ticareti alanında toplumda farkındalık yaratmaya yönelik kamu spotları oluşturulmuş, ayrıca insan ticareti alanında farkındalık faaliyetlerinin artırılması amacıyla il düzeyinde çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile teknik toplantılar gerçekleştirilmiş ve insan ticareti alanında paydaşların farkındalığının artırılmasına yönelik çalıştaylar düzenlenmiştir.

23. Çalışma koşulları ve ücretlendirme gibi konular genel olarak 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenmiştir.

İş Kanunu'nda düzenlenen maddeler, milliyet ve cinsiyet ayrımı yapılmaksızın istisnasız tüm işçilere uygulanmaktadır.

Yabancılar için 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu bulunmaktadır.

Ayrıca 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu bulunmaktadır.

İş Kanunu'nun 91. maddesine göre, çalışma koşullarını düzenleyen iş mevzuatının uygulanması iş müfettişleri tarafından denetlenir.

- Fazla mesai, çalışma saatleri, hafta tatili, ücretli izin, asgari ücret (4857 sayılı Kanun) ve iş güvenliği ve sağlığı (6331 sayılı Kanun) gibi çalışma koşullarının denetimi iş müfettişleri tarafından denetlenir ve teftiş edilir.
- İş Müfettişlerinin herhangi bir ihlal tespit etmesi halinde idari para cezası uygulanmaktadır.
- Ev hizmetlerinde çalışan işçiler ile 50'den az işçi çalıştıran tarım ve orman iş yerlerinde çalışan işçiler, gizlilik ve denetim zorluklarını aşmak amacıyla Borçlar Kanunu kapsamına alınmış olup Borçlar Kanunu hükümleri İş Kanunu'ndan daha az koruyucu değildir. Ayrıca, tarım ve ormancılık sektörlerinde 50 veya daha az işçi çalıştıran işyerleri, iş müfettişleri tarafından iş kanununun 113. maddesi kapsamında ücretler konusunda denetlenebilmektedir. Özel istihdam büroları aracılığıyla ev hizmetleri için işçi istihdam edilmesi durumunda 4904 sayılı Kanun uyarınca iş müfettişleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Öte yandan bu sektörlerde yabancılar için 6735 sayılı uluslararası iş kanunu kapsamında denetim yapılabilmektedir.
- İş sözleşmesi sona eren/erdirilen işçilerle ilgili olarak 4857 sayılı İş Kanunu'nda kural bulunmaktadır. Buna göre, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 91/2 maddesi uyarınca işçilerin kanundan

veya sözleşmeden doğan özlük hakları, iş sözleşmesinin devam etmesi koşuluyla denetlenebilmektedir.

- Ayrıca 4857 sayılı iş kanununun 5. Maddesinde eşitlikle ilgili bir düzenleme bulunmaktadır.
- İş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz.
- İşveren, iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde çalışanın cinsiyeti veya anneliği nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapamaz.
- Denetimler bu madde uyarınca iş müfettişleri tarafından gerçekleştirilir. (No. 4857/5)
- Herhangi bir ihlalin tespiti halinde idari para cezası uygulanmaktadır.
- Çalışma koşulları, ücretlendirme ve işten çıkarılmaya karşı korunma gibi konular 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenmiş olup, Uluslararası İşgücü Kanunu'nda bu konularda göçmen işçileri vatandaşlardan ayıran bir hüküm bulunmamaktadır.
- 4857 sayılı İş Kanunu'nun "Eşit davranma ilkesi" başlıklı 5. maddesinde "İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz.
- İşveren, esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmi süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapamaz.
- İşveren, biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye, iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamaz.
- Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyete dayalı olarak daha düşük bir ücret kararlaştırılmaz.
- İşçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanması, daha düşük bir ücretin uygulanmasını haklı kılmaz."

Başta 4857 sayılı Kanun ve 6735 sayılı Kanun olmak üzere ilgili mevzuatımızda yer alan hükümler uyarınca, Türk vatandaşları ile yabancılar arasında haklar bakımından herhangi bir ayrımcılık öngörülmemekte ve yabancılar Türk vatandaşları ile eşit muameleye tabi tutulmaktadır.

25. Bu soruya ilişkin detaylı açıklamalar yukarıda 1. maddede yer almaktadır.

26. Yabancıların nüfus kayıtlarının (Yabancılar Kütüğü) tutulması konusunda Göç İdaresi Müdürlüğüne verilmiş doğrudan kısıtlayıcı bir görev bulunmamaktadır. Ancak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 99. maddesinin birinci fıkrasında "Genel Müdürlük veya valilikler, yabancılara, başvuru sahiplerine ve uluslararası koruma statüsü sahiplerine ait kişisel verileri ilgili mevzuat ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler çerçevesinde toplar, korur, saklar ve kullanır" hükmü yer almaktadır.

Uluslararası koruma başvuru sahibi veya statü sahibi kişiler, Türkiye'de doğan çocukları için hastaneden doğum raporu alarak Kayıt Bürolarına başvurup doğum bildirim formu aldıktan sonra İl Göç İdaresi Müdürlüklerine başvurarak yeni doğan çocuklarını kendi dosyalarına ekleyebilirler. Yeni doğan yabancı uyruklu çocuk için çocuğun velayetini elinde bulunduran kişinin statüsüne göre Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi veya Uluslararası Koruma Statü Sahibi Belgesi düzenlenmektedir.

27. Türkiye'de göçmen işçilerin ve üye ülkelerin vatandaşlarının kişisel eşya ve mallarının çıkışı için kolaylaştırılmış özel bir prosedür bulunmamaktadır.

27. Türkiye'de göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kişisel eşya ve mallarının çıkışı için özel bir kolaylaştırılmış prosedür bulunmamaktadır. Bu kişiler, ihracı yasak olan eşyalar hariç olmak üzere, kişisel eşya ve mallara ilişkin herhangi bir sınırlama getirmeyen normal prosedüre tabidirler.

2008/12 sayılı Bedelsiz İhracat Tebliği'nin 2/1(c) maddesine göre, Türkiye'de çalışan yabancılar tarafından götürülecek eşya ve araçlar bedelsiz olarak ihraç edilebilir. Ayrıca, Gümrük Yönetmeliği'nin 170/1(a) maddesine göre, yolcu ve turistlerin kişisel eşyalarının ihracatı için sözlü beyan yeterlidir.

4. SÖZLEŞME'NİN IV. BÖLÜMÜ

28. ve 31. maddeler. Verilen çalışma izni, süresi dolana veya iptal edilene kadar ikamet hakkı da sağlar. Çalışma izninin sona ermesi veya iptal edilmesi durumunda, çalışma iznine bağlı ikamet hakkı da sona erer. Çalışma izninin süresinin dolması veya iptal edilmesinin ardından göçmen işçi, yasal süre içerisinde kendi gerekçeleri ile (hak kazanılmış bir işsizlik ödeneğinden yararlanmak, iş aramak vb. nedenlerle) ikamet izni başvurusunda bulunabileceği gibi yeni bir çalışma izni başvurusunda da bulunabilir.

Uluslararası koruma statüsü ve geçici koruma 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda düzenlenmiştir. Kanuna göre, uluslararası koruma rejimleri kapsamında mülteci statüsü, ikincil koruma statüsü, şartlı mülteci statüsü, uluslararası koruma başvuru sahipleri olarak farklı gruplarımız ve ayrı bir grup olarak geçici koruma bulunmaktadır.

Buna göre mülteci statüsü sahipleri ve ikincil koruma statüsü sahipleri çalışma izni almaksızın Türkiye'de çalışabilmektedir.

Öte yandan, şartlı mülteci statüsü sahipleri, uluslararası koruma başvuru sahibi ve geçici koruma sağlanan yabancıların Türkiye'de çalışabilmeleri için çalışma izni almaları gerekmektedir.

Uluslararası koruma veya geçici koruma altındaki yabancılara verilen çalışma izinlerinin sayısını artırmak için farklı önlemler alınmıştır. Öncelikle, 2017 yılından itibaren çalışma izni başvuruları tamamen çevrimiçi olarak yapılmakta, fiziksel belge sunulmasına gerek kalmamaktadır. Başvuru için gerekli belge sayısı en aza indirilmiş ve başvurunun değerlendirilmesinde asgari kriterler kullanılmıştır. Çalışma izni verilmesine ilişkin yasal ücretler diğer başvuruların üçte birine düşürülmüştür. Geçici koruma altındaki yabancıların istihdam edilebilirliğini ve işgücü piyasasına entegrasyonunu artırmak amacıyla farklı ulusal ve uluslararası STK'lar ile farklı projeler yürütülmüştür.

Mevsimlik tarım ve hayvancılıkta çalışan yabancıların kayıtlı istihdamının artırılması amacıyla çalışma izni muafiyeti başvuru süreçleri kolaylaştırılmıştır. Ayrıca bu alanda çalışacak yabancılar için çalışma izni muafiyeti herhangi bir yasal harca tabi değildir.

30. Türkiye'de, göçmen işçilerin kişisel ve ev eşyalarının yanı sıra işle ilgili gerekli ekipmanlarının ihracatı harç ve vergilerden muafır.

Kişisel eşyaların ithalatı da mevzuatta belirlenen kriterleri karşıladıkları sürece harç ve vergilerden muafır. Süreç, 2009/15481 sayılı Kararın 58. maddesi ve Ek 9'daki liste ile düzenlenmektedir. Ek-9'un (A) bölümünde listelenen eşyalar yalnızca eşlik eden bagaj olarak getirilebilir ve (B) bölümünde listelenenler eşlik eden bagaj olarak veya yolcunun varışından bir ay önce veya üç ay sonra getirilebilir. Diğer yolcu eşyaları için muafiyet, toplam değeri 150 Avro (15 yaş altı yolcular) veya 430 Avro olan kısma uygulanır. Muafiyet değerlerinin aşılması durumunda, bu değerleri aşan kısım için getirildiği ülkeye bağlı olarak tek ve maktu bir vergi (AB üye ülkelerinden gelen mallar için %18 veya diğer ülkelerden gelen mallar için %30) uygulanacaktır. Eşlik eden bagajdaki eşyaların toplam değerinin 1500 Avro'yu aşması halinde, söz konusu eşya için geçerli ithalat vergisi oranları uygulanacaktır.

İkametini sürekli olarak Türkiye'ye nakleden gerçek kişiler, mevzuatta belirlenen kriterleri karşıladıkları sürece ev eşyalarını ithal edebilirler. Süreç 2009/15481 sayılı Kararın 57. maddesi ile düzenlenmiştir. Gerçek kişilerin Türkiye'ye nakilden önce Türkiye Gümrük Bölgesi dışında en az 24 ay ikamet etmiş olması gerekmektedir. Yardımdan yararlanabilmek için Türkiye'de en az 1 yıl süreli konut veya kira sözleşmesine sahip olmaları/satın almaları gerekmektedir. Ev eşyası, kişilerin kişisel kullanımına yönelik tüm kişisel eşyaları, ev çamaşırlarını, mobilyaları ve ekipmanları kapsar. Yardımdan yararlanabilmek için eşyaların; kullanılmış olması, ithalatçının mülkiyetinde olması, ticari nitelikte olmaması ve doğrudan kişiler tarafından gelişlerinden önce veya gelişlerinden 6 ay sonra getirilmiş olması gerekmektedir.

32. Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvuruları Bakanlığımızca 13/8/2016 tarihinde yürürlüğe giren 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu ve ilgili diğer mevzuat kapsamında değerlendirilmekte, talebi uygun bulunanlara çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti verilmektedir.

Anılan Kanunun "Çalışma iznine ilişkin yetki ve sınırlamalar" başlıklı 6 ncı maddesinde yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışmalarının veya çalıştırılmalarının yasak olduğu belirtilmiştir,

"Uluslararası koruma politikasının düzenlenmesi" başlıklı 4. maddenin birinci fıkrasında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın uluslararası işgücüne ilişkin politikayı belirlemek ve belirlenen politikayı uygulamak üzere ulusal ve uluslararası düzeyde girişimde bulunmaya yetkili olduğu belirtilmiştir,

İkinci fıkrada; uluslararası işgücü politikasının; uluslararası işgücü hareketliliği ve bölgesel gelişmeler ile Göç Kurulu kararları, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikler, kalkınma planı ve programları, yabancının uyuğunda bulunduğu ülke ile ikili ekonomik ve kültürel ilişkiler, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve uluslararası sözleşmeler, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı dikkate alınarak belirlendiği ifade edilmektedir,

Anılan Kanunun "Çalışma izninde yetki ve yükümlülük" başlıklı 6 ncı maddesinde, çalışma izninin 4 üncü madde uyarınca belirlenen uluslararası işgücü politikası esas alınarak Bakanlığımızca verileceği belirtilmiştir.

Dolayısıyla yabancılara çalışma izni verilirken uluslararası işgücü politikası kapsamında bir değerlendirme yapılmakta ve bu süreçte birçok faktör göz önünde bulundurulmaktadır.

6735 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin "Çalışma izni değerlendirme kriterleri" başlıklı 22 nci maddesinin birinci fıkrasında, Bakanlığın çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde aşağıdaki hususları dikkate alarak kriterler belirleyeceği belirtilmiştir:

a) Yabancının eğitimi, işyerinde yapacağı iş, mesleki bilgi ve tecrübesi, işyerinde yapacağı iş ile mesleki bilgi ve tecrübesi arasındaki uyum, alacağı ücret, bildiği diller ve benzeri,

b) Ödenmiş sermaye, öz kaynak, brüt satış, ihracat ve yatırım tutarları, faaliyet konusu, faaliyet gösterdiği sektör veya coğrafi alan, toplam istihdam düzeyi, Türk ve yabancı çalışanların toplam istihdam içindeki oranı, yatırım ve istihdam düzeyine ilişkin kısa ve orta vadeli taahhütler ile yabancının ortak olduğu veya istihdam edileceği tüzel kişiliğin benzeri.

c) Uluslararası işgücü politikasına uyum, bu kapsamda hazırlanacak olumlu ve olumsuz işgücü değerlendirme listeleri, milli güvenlik ve kamu düzeni, yabancının vatandaşı olduğu ülke ile karşılıklılık ilkesi doğrultusunda ikili ilişkiler, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ile uluslararası sözleşmeler ve benzeri açılardan işgücü piyasası araştırma ve analizleri,

d) Çalışma izni talep edilen iş ve meslek için ülkede aynı işi yapabilecek aynı nitelikte kişi bulunup bulunmadığına ilişkin Türkiye İş Kurumu kayıtları ve benzerleri.

İlgili mevzuatımız hükümleri uyarınca çalışma izni, geçerlilik süresi içinde ikamet izni hakkı sağlamakta olup, çalışma izni sahibi yabancıların ayrıca ikamet izni başvurusunda bulunmalarına gerek bulunmamaktadır.

Verilen çalışma izni, süresi bitene veya iptal edilene kadar ikamet hakkı da sağlamaktadır. Çalışma izninin sona ermesi veya iptali halinde, çalışma iznine bağlı ikamet hakkı da sona erer. Çalışma izninin süresinin dolması veya iptal edilmesinin ardından göçmen işçi yasal süre içerisinde kendi gerekçeleriyle (hak kazanılmış bir işsizlik ödeneğinden yararlanmak, iş aramak vb. nedenlerle) ikamet izni başvurusunda bulunabileceği gibi yeni bir çalışma izni için de başvuruda bulunabilir.

5. SÖZLEŞME'NİN V. BÖLÜMÜ

33. Çalışma koşulları ve ücretlendirme gibi konular genel olarak 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenmiştir.

- İş Kanunu'nun 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenen maddeleri uyruk ve cinsiyet ayrımı yapılmaksızın istisnasız tüm işçilere uygulanmaktadır.
- İş Kanunu'nun 91. maddesine göre Devlet, çalışma hayatı ile ilgili ulusal ve uluslararası mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder. Çalışma koşullarını düzenleyen iş mevzuatının uygulanması iş müfettişleri tarafından denetlenir.
- Fazla mesai, çalışma saatleri, hafta tatili, ücretli izin, asgari ücret (4857 sayılı Kanun) ve iş güvenliği ve sağlığı (6331 sayılı Kanun) gibi çalışma koşullarının denetimi iş müfettişleri tarafından denetlenir ve teftiş edilir.
- İş Müfettişleri herhangi bir ihlal tespit ederse, idari para cezası uygulanır.

35. Türkiye, düzensiz göçmenlerin menşe ülkelerindeki durumlarını iyileştirmeyi, uluslararası standartlara uygun olarak insan onuruna yakışır bir şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak ülkemizden ayrılmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda Ulusal Destekli Gönüllü Geri Dönüş Mekanizmasının temellerinin atılması amacıyla 24 Aralık 2019 tarihinde 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda ek bir düzenleme yapılmıştır.

Bu düzenleme ile ülkesine/üçüncü ülkeye gönüllü olarak dönmek isteyen düzensiz göçmenlere, insan ticareti mağdurlarına ve uluslararası koruma başvuru sürecindeki yabancılara "Gönüllü Geri Dönüş Yönetmeliği" ile belirlenen destekler sağlanacaktır.

Bu mekanizma ile düzensiz göçmenlerin geri dönüşlerinin gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmesi ve geri gönderme merkezlerinde kalış sürelerinin kısaltılması, idare ile yabancı arasındaki uyuşmazlıklardan kaynaklanan idari davaların ortadan kaldırılması ve geri gönderme işlemlerine ilişkin idare üzerindeki mali yükün azaltılması öngörülmektedir.

Ayrıca 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'nun "Denetim Yetkisi" başlıklı 23'üncü maddesinin dokuzuncu fıkrasında "İşveren veya işveren vekili, çalışma izni bulunmayan yabancıların ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderleri ile ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerekiyorsa sağlık giderlerini karşılamakla yükümlüdür. Bu gider, masraf ve harcamaların Bakanlık bütçesinden karşılanması halinde, bu madde uyarınca ödenen tutarlar 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre işveren veya işveren vekilinden tahsil edilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık tarafından müştereken belirlenir."

Yurt dışındaki Türk soydaşlarımızla hukuki, sosyal ve ekonomik bağların güçlü bir şekilde sürdürülmesi amacıyla ilgili kurumlar tarafından her yıl yeni projeler ve düzenlemeler hayata geçiriliyor. Ayrıca bu kurumlar, diasporamızın sosyal, kültürel, hukuki, ekonomik ve siyasi ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara uygun politika ve stratejilerin hayata geçirilmesi için çalışmaktadır.

36. Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretiyle Mücadele Küresel Eylem Planı'nın uygulanması kapsamında 2022 yılı sonu itibarıyla atılan önemli adımlar aşağıda kısaca belirtilmiştir:

İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Raportörünün Kurum Raporu

İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmeliğin 5. Maddesi uyarınca kurulan İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu, 2020 yılı toplantısında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunu (TİHEK) insan ticaretiyle mücadele alanında yürütülen faaliyetleri incelemek ve raporlamakla Ulusal Raporlama Kuruluşu olarak görevlendirmeye karar vermiştir. İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Eylem Planı'nın uygulanması da dâhil olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının insan ticareti ile mücadele faaliyetlerinin uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek, bu

konudaki mevzuata ilişkin eksiklikleri tespit etmek ve kapsamlı tavsiyelerin oluşturulmasını sağlamak amacıyla KİHBİ 2022 yılında Birinci İnsan Ticareti ile Mücadele Raporu'nu hazırlamıştır.

Terör Örgütleri Tarafından Kullanılan Çocuk Tanımları

2020'de toplanan İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Komisyonu'nun 2020/1.1 sayılı kararı ile "Terör örgütleri tarafından çeşitli yöntemlerle (tehdit, kaçırma, kandırma, çaresizliğinden yararlanma vb.) toplanarak terör örgütlerine hizmet etmeye zorlanan çocukların dosyaları, ilgili kolluk biriminin tespitleri ile birlikte İnsan Ticareti ile Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik uyarınca insan ticareti mağduru olup olmadıklarının idari yönden değerlendirilmesi için il göç idaresi müdürlüklerine gönderilir, İnsan ticareti mağdurlarının tespiti 15 yaş altı (15 yaş dahil) çocuklar hakkında dosya üzerinden, diğer çocuklar hakkında ise (16-18 yaş arası) il göç idaresi müdürlüğünce yapılacak mülakatlara göre gerçekleştirilir" hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda 2021 yılında 14, 2022 yılında 16 olmak üzere toplamda 30 çocuğun terör örgütleri tarafından insan ticareti mağduru olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ayrıca 3. Ulusal Eylem Planı hazırlıklarına katkı sağlamak amacıyla Göç İdaresi Başkanlığı (GİGM) işbirliğinde Birleşmiş Milletler Göç Örgütü (IOM) tarafından "İnsan Ticareti ile Mücadele Anketi (İstanbul)" hazırlanarak yayınlanmıştır, Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) "Türkiye'de Çocuk Ticareti ve İşçi Ticareti Araştırması "nı, Avrupa Konseyi ise "Türkiye'de İnsan Ticareti Vakalarının Soruşturma Usulü ve Kovuşturulmasındaki Boşluk Analizi", "Çocuk Ticareti ve Çocukların Korunması" ve "Türkiye'de İnsan Ticareti Eğilimleri" raporlarını hazırlamış ve yayınlamıştır: Analiz ve Eylem Önerileri" başlıklı raporlar hazırlanmıştır. Bu raporlarla ilgili olarak ilgili kurumların temsilcileriyle önce ayrı ayrı, daha sonra da tümünün katılımıyla istişare toplantıları düzenlenmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı ve IOM işbirliğinde 2 Aralık 2022 tarihinde imzalanan ve 36 ay sürecek olan Türkiye'de İnsan Ticareti ile Mücadeleye AB Desteği Projesi/İPA II kapsamında, AB İnsan Ticareti Müktesebatı, Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve diğer uluslararası standartlara uygun olarak Türkiye'nin insan ticareti ile mücadele kapasitesinin güçlendirilmesi hedeflenmiş ve Üçüncü Ulusal Eylem Planı için çalışmalar başlatılmıştır. Yürütülmekte olan veya faaliyete geçirilmesi planlanan projeler kapsamında hazırlanan saha ve masa başı araştırmalar ile ulusal eylem planının desteklenmesi hedeflenmektedir.

İnsan ticareti ile mücadele kapsamında 81 İl Göç İdaresi Müdürlüğü'nde (İGİM) potansiyel mağdurlarla mülakat ve tespit işlemlerini yürütmekle görevli, tespit süreci sonrası koordinasyondan sorumlu en az 2 insan ticareti ile mücadele uzmanı bulunmaktadır. Ayrıca bu alandaki çalışmalarını güçlendirmek amacıyla diğer kamu kurumlarından irtibat görevlileri belirlenmiştir. Mağdurlara yönelik destek hizmetleri başta sığınma evlerimiz olmak üzere uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde yürütülmektedir.

(a) Zorla çalıştırma suçunu da içeren insan ticareti Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir (No:5237/Madde 80)

Türk Ceza Kanunu'nun 5237 sayılı 279. maddesine göre, görevi ile ilgili bir suçu öğrenen kamu görevlisi, suçu bildirmekle yükümlüdür.

İş müfettişleri tarafından yapılan tüm denetimlerde iş yerlerinde zorla çalıştırma göstergelerinin olup olmadığı denetlenir.

Herhangi bir gösterge varsa, iş müfettişleri soruşturmayı sağlamak için cumhuriyet savcılığına şikayette bulunur.

(b) İnsan ticareti suçundan kaynaklanan mağduriyetlerin önlenmesi amacıyla her türlü aktif ve proaktif mücadele yöntemi uygulanmakta ve personelin bu suçla mücadelede farkındalığının artırılması ve soruşturma yöntemlerindeki becerilerinin artırılması için eğitim faaliyetleri sürdürülmektedir. Bu kapsamda 2022 yılında 34.386 kamu personeline eğitim verilmiştir. Eğitim sayılarına ilişkin derleme süreci devam etmektedir. Ayrıca 2022 yılında yürütülen faaliyetlerde kullanılmak üzere hem EGM hem

de İGİM tarafından 13.336 yazılı materyal (kitapçık, broşür, rapor, afiş vb.) hazırlanmıştır. Söz konusu önleme faaliyetlerine ek olarak, ulusal yönlendirme mekanizması çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşların faaliyetleri ve insan ticareti ile mücadeleyle ilişkin istatistikî verilerin yer aldığı Türkiye'de İnsan Ticareti ile Mücadele Yıllık Raporu 2016 yılından itibaren her yıl hazırlanmaktadır.

Bu kapsamda, 2022 yılında 140 iş müfettişine Avrupa Konseyi ile işbirliği içerisinde ulusal ve uluslararası düzenlemeler hakkında emek sömürüsü amaçlı insan ticareti konusunda eğitim verilmiştir.

Ayrıca tüm iş müfettişleri zorla çalıştırmaya karşı nasıl mücadele edecekleri konusunda eğitilmiştir.

İşgücü sömürüsü amacıyla insan ticaretiyle mücadele için Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesine yönelik çabalar devam etmektedir.

(c) Etkin koordinasyonun sağlanması amacıyla Başbakanlık İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır.

Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Göç Örgütü (IOM) işbirliğinde 2 Aralık 2022 tarihinde imzalanan ve 36 ay süreyle yürürlükte kalacak olan Türkiye'de İnsan Ticaretiyle Mücadeleye AB Desteği Projesi/IPA II kapsamında, AB'nin İnsan Ticareti Müktesebatına uygun olarak Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadele kapasitesinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır, Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve diğer uluslararası standartlar ile uyumlu Üçüncü Ulusal Eylem Planı'nın hazırlanması, insan ticareti ile mücadelede ulusal yapının güçlendirilmesi hedeflenmiş ve bu doğrultuda faaliyetler planlanmıştır.

15 Aralık 2022 tarihi itibarıyla MATRA fonları tarafından desteklenen "İstanbul'da İnsan Ticareti Mağdurlarının Tespit Sürecinin Güçlendirilmesi Girişimi" başlıklı projenin uygulanmasına başlanmıştır.

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin ortak girişimi olan "Batı Balkanlar ve Türkiye için Yatay Mali Yardım Programı (2019-2022)" kapsamında uygulanan Türkiye'de Göçmenlerin ve İnsan Ticareti Mağdurlarının İnsan Haklarının Korunmasının Güçlendirilmesi Projesi, 8 Aralık 2022 tarihinde düzenlenen "Kapanış Konferansı" ile sona erdi. Projenin amacı, göç bağlamında insan haklarının korunmasını iyileştirmek ve bu alanda Avrupa standartlarının uygulanmasını güçlendirmek ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nin uygulanması yoluyla Türkiye'de insan ticaretini önlemek ve etkili bir şekilde mücadele etmektir.

ICMPD tarafından 01.09.2020 - 31.03.2020 tarihleri arasında yürütülen "Kanıtı Dayalı Politika Formülasyonunu ve Türkiye'nin İnsan Ticareti ile Mücadelesine İlişkin Genel Müdürlük Kararlarını Desteklemek için Türkiye'de Çocuk Ticareti ve İşçi Ticareti Araştırması" (İnsan Ticareti ile Mücadele Araştırması) projesi kapsamında Türkiye'nin üçüncü ulusal eylem planı hazırlıkları desteklenecektir. 09.2020 - 31.03.2022 tarihleri arasında İngiltere'nin finansmanı ve Başbakanlık İnsan Ticareti ile Mücadele Genel Müdürlüğü ile işbirliği içinde yürütülen "İnsan Ticaretiyle Mücadele Araştırması" kapsamında ek bir faaliyet gerçekleştirilmiş ve sekiz Avrupa ülkesi (Hollanda, İngiltere, İtalya, Fransa, Almanya, Romanya, Yunanistan, İsveç) için Ulusal Yönlendirme Mekanizmalarının işleyişine ilişkin iyi uygulama raporları hazırlanarak Başbakanlık İnsan Ticareti ile Mücadele Genel Müdürlüğü'ne sunulmuştur.

Göç İdaresi Başkanlığı ile işbirliği içerisinde ICMPD tarafından İngiltere fonları ile finanse edilen ve 1 Eylül 2020 tarihinde başlayıp 31 Mart 2022 tarihinde tamamlanan "Türkiye'nin İnsan Ticareti ile Mücadelesinde Kanıtı Dayalı Politika Oluşturma ve İGİM Kararlarını Desteklemek için Türkiye'de Çocuk Ticareti ve İşçi Ticareti Araştırması" (Research on Combating Trafficking in Human Beings) Projesi'nin genel amacı, Türkiye'nin insan ticareti ile mücadelesinde kanıtı dayalı politika oluşturma ve İGİM kararlarını desteklemektir. Seçilen dokuz pilot ilde (İstanbul, Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Adana, İzmir, Konya ve Bursa) hem Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere (GKAS) hem de Türk vatandaşlarına odaklanan çocuk ticareti ve emek sömürüsü temelli insan ticareti araştırması yoluyla Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelesine ilişkin politika oluşturma ve karar alma süreçleri için bilgi

tabanına katkıda bulunmak ve hedeflenen kapasite geliştirme faaliyetleriyle bunların uygulanmasını kolaylaştırmaktır. Saha ziyaretlerinden elde edilen bulgular analiz edilerek hazırlanan taslak rapor üzerindeki çalışmalar devam etmektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile işbirliği içerisinde aşağıdaki konulara odaklanılmaktadır;

İnsan ticareti mağdurlarının ve uluslararası koruma ihtiyaçlarının tespitine yönelik prosedürlerin güçlendirilmesi,

Uluslararası koruma ve insan ticareti arasındaki bağlantının desteklenmesi,

Göç İdaresi Başkanlığı ve İl Göç İdaresi Müdürlüğü (İGİM) personelinin ilgili alanlarda teknik kapasitesinin desteklenmesi,

Göç İdaresi Başkanlığı ve ilgili aktörler arasında koordinasyon ve işbirliğinin güçlendirilmesi ve insan ticareti konusunda farkındalığın artırılması.

Bu kapsamda, insan ticareti mağdurlarının ve uluslararası koruma ihtiyaçlarının tespitine yönelik prosedürlerin güçlendirilmesi amacıyla, BMMYK ve Başbakanlık Göç İdaresi Genel Müdürlüğü işbirliğinde 81 ilde İGİM'lerde mağdurların ve uluslararası koruma ihtiyaçlarının tespitine yönelik prosedürlere ilişkin bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu anket, iyi uygulamaları ve yaşanan zorlukları tespit etmek ve nihayetinde standart çalışma prosedürleri oluşturmak amacıyla toplam 10 İGİM'e yapılan yüz yüze işbaşı ziyaretleriyle desteklenmiştir.

UNHCR, uluslararası koruma ve insan ticareti arasındaki bağlantının kurulmasını desteklemek ve ilgili alanlarda PGM ve İGİM personelinin teknik kapasitesini desteklemek amacıyla insan ticareti mağduru tespit sürecinde kullanılan mülakat ve kayıt formlarının güncellenmesine ve insan ticareti bağlamında mülakat tekniklerine ilişkin kapsamlı bir rehber geliştirilmesine destek sağlamıştır. Ayrıca, insan ticareti bağlamında mülakat teknikleri ve insan ticareti ile uluslararası koruma arasındaki bağlantı konusunda yüz yüze eğitimler düzenlenmiştir. Ayrıca, insan ticareti alanında çalışan personelin diğer eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla bir eğitim ihtiyaçları anketi geliştirilmiş ve 81 İGİM ile paylaşılmıştır. Anket sonuçları ve insan ticareti ve uluslararası koruma alanında çalışan İGİM personeli ile gerçekleştirilen işbaşı ziyaretleri ve eğitimler sırasında sağlanan geri bildirimler dikkate alınarak alandaki diğer eğitim ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu ihtiyaçlara cevap veren eğitim programlarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

(d) Ulusal rehberlik mekanizması ile ulusal düzeyde işbirliği sağlanır. Buna göre, mağdur olduğunu beyan eden veya insan ticareti suçundan haberdar olan herkes bu durumu Yabancılar İletişim Merkezine (YİMER 157), 112 ve ALO 170'e, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk kuvvetlerine (yazılı, sözlü veya elektronik ortamda) bildirebilir. Göç İdaresi Başkanlığı (GİGM), İl Göç İdaresi Müdürlükleri (İGİM), acil yardım hatları ve ihbar hatlarına yapılan ihbar ve şikâyetler ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığı veya kolluk kuvvetlerine bildirilir. Valilik veya kaymakamlığa yapılan ihbar veya şikâyetler ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına yönlendirilir. Sivil toplum kuruluşları (STK) insan ticareti suçuna ilişkin ihbarları İGİM'e, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk kuvvetlerine bildirir. Sözlü şikâyet ve ihbarlara ilişkin tutanak düzenlenir ve tutanak en kısa sürede Cumhuriyet Başsavcılığına ulaştırılır. İnsan ticareti mağduru ile karşılaşma ihtimali yüksek olan kamu kurum ve kuruluşları, mağdur olduğundan şüphelendikleri kişileri acil hatlara, yardım hatlarına ve derhal İGİM'e, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk kuvvetlerine bildirir. İnsan ticareti mağduru olduğu tespit edilen kişiler, mağdur destek hizmetlerinden yararlanmayı tercih ettiklerinde, korumanın kapsamı hakkında bilgilendirilir ve süreç devam ettirilir. Bu bilgiler ışığında mağdurlara gönüllü ve güvenli bir şekilde ülkelerine geri dönme veya beyanları doğrultusunda mağdur destek programlarından ve koruma hizmetlerinden yararlanma imkânı sunulmaktadır. İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmeliğin 23. ve 24. maddelerine göre, insan ticareti mağduru olarak tanımlanan Türk vatandaşlarına ve uyruğuna bakılmaksızın tüm çocuklara yönelik destek hizmetleri

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASPB) bünyesindeki ihtisas birimlerinde verilmektedir. Yabancı uyruklu insan ticareti mağdurlarına ve varsa beraberindeki çocuklara yönelik destek hizmetleri ise Başbakanlık bünyesinde bulunan ihtisas sığınma evlerinde verilmektedir. Bir diğer mağdur destek hizmeti olan Gönüllü ve Güvenli Geri Dönüş Programı, mağdurun destek programı süresince veya sonunda destek programından yararlanmak istememesi halinde gerekli koruma tedbirleri alınarak kendi ülkesine veya üçüncü bir ülkeye güvenli bir şekilde geri dönüşünü sağlamak üzere Başbakanlık tarafından koordine edilmektedir.

ASPB (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün çocuklara yönelik hizmetleri, çocuğun yüksek yararını ön planda tutarak çocuk hakları doğrultusunda aile odaklı bir yaklaşım önceliği çerçevesinde yürütülmekte ve Türkiye'deki 0-17 yaş arasındaki tüm çocukların korunması, haklarının gözetilmesi ve refahının sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu amaçla, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin temelini oluşturan yaşama, gelişme, korunma ve korunma hakkına uygun olarak hazırlanmıştır. Çocukların gelişimlerinin desteklenmesi ve risklere karşı bilinçli ve duyarlı nesillerin yetiştirilmesi amacıyla koruyucu ve önleyici hizmetlere ağırlık verilmiş, çocuklara yönelik risklerin öngörülmesi ve gerekli adımların atılması için mekanizmalar oluşturulmuştur. Ayrıca çocuklara yönelik sunulan hizmetlerde "çocuğun yüksek yararı ilkesi" esas alınmaktadır. Çocukların risklerden korunmasına yönelik koruyucu ve önleyici faaliyetlere odaklanılmaktadır. Çocuklara yönelik sosyal hizmet müdahaleleri 5395 sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve destekleyici hizmetler kapsamında yürütülmektedir. Bu kapsamda çocukların öncelikle aileleri yanında desteklenmesine yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Çocuğun aile yanında desteklenmesinin mümkün olmadığı ve aile yanında bulunmasının çocuğun yüksek yararına olmayacağı değerlendirildiği durumlarda çocuğun yaşına, cinsiyetine ve durumuna uygun çocuk bakım kuruluşlarından hizmet alması sağlanmaktadır. Çocuk bakım kuruluşlarından biri olan Çocuk Destek Merkezleri, suç mağduru, suça sürüklenen, sokakta risk altında olan refakatsiz çocuklara psiko-sosyal destek hizmeti vermek üzere uzmanlaşmıştır. Merkezlerde çocuklara yönelik psiko-sosyal destek programları uygulanmakta ve çocukların bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak olumsuz yaşam deneyimlerinin yarattığı travmanın en aza indirilmesi, olumlu tutum ve davranış değişikliği yaratılması hedeflenmektedir. Merkezlerde çocukların temel sosyal hizmetlere (barınma, eğitim, sağlık gibi) ve bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek hizmetlerine erişimi sağlanmaktadır. Ayrıca çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda sosyal, kültürel, sportif, sanatsal vb. faaliyetlere katılmaları teşvik edilmektedir.

Öte yandan, ASPB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, şiddet mağduru kadınlara ve beraberindeki çocuklara yönelik destek hizmetleri sunmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de ASPB'ye bağlı 112, yerel yönetimlere bağlı 33, STK'lara bağlı 1 ve (yabancı uyruklu insan ticareti mağdurları için) EGM'ye bağlı 2 olmak üzere toplam 3.576 kapasiteli 148 kadın konukevi bulunmaktadır. Yabancı uyruklu insan ticareti mağdurları, Başbakanlık tarafından işletilen sığınma evlerinde hizmet almaktadır.

Ayrıca, 63 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından illerde adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin kurulmasına yönelik mevzuat altyapısı hazırlanmıştır. Adalet Bakanlığı, yargı sürecindeki mağdurlar ve özellikle kadın, çocuk, engelli, yaşlı ve insan ticareti mağdurları gibi kırılgan gruptaki mağdurlar için onarıcı adalet ve sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde etkin, sürdürülebilir ve erişilebilir bir mağdur destek sisteminin kurulmasına katkı sağlamak amacıyla suç mağdurlarına sağlanacak hak ve hizmetlere ilişkin çalışmalar yürütmektedir. Söz konusu Kararnamenin 7. maddesinde kırılgan gruplara sağlanacak hizmetler belirtilmiş olup, insan ticareti mağdurları da adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerine başvurmaları halinde bu hizmetlerden yararlanma hakkına sahiptir.

(e) EGM koordinasyonunda, kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde, insan ticareti suçunun önlenmesine yönelik eğitim ve farkındalık faaliyetleri yürütülmekte, bilgilendirme yapılmakta ve mağdurların korunmasına yönelik destek hizmetleri sağlanmaktadır. İnsan Ticareti ile Mücadele Koordinasyon Kurulu, ulusal rehberlik mekanizmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliğini geliştirmek amacıyla

İçişleri Bakanlığı Bakan Yardımcısı başkanlığında 2017 yılından bu yana her yıl toplanmaktadır. Ayrıca il düzeyinde insan ticareti ile mücadele kapsamında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması ve farkındalığın artırılması amacıyla önemli görülen İnsan Ticareti ile Mücadele İl Koordinasyon Komisyonu toplantıları 81 ilde gerçekleştiriliyor. Toplantılarda mağdurlara sağlanabilecek destek hizmetleri ve illerde düzenlenmesi planlanan faaliyet ve eğitimlere ilişkin kararlar alınıyor. Ayrıca, belirlenen irtibat görevlileri (insan ticaretiyle mücadele uzmanları) aracılığıyla düzenli olarak istatistik veriler toplanmaktadır.

PMM'nin 2014 yılında faaliyete geçmesinin ardından, artan farkındalık faaliyetleri ve eğitimler sayesinde yıllar içinde tespit edilen mağdur sayısında istikrarlı bir artış olmuştur.

PMM 2021 yılında 8.077 kişiyle insan ticareti mağduru olabileceği şüphesiyle görüşürken, bu oran 2022 yılında %163 artışla 21.236'ya yükselmiştir.

İnsan ticareti; cinsel sömürü, emek sömürsü, zorla evlendirme, zorla dilendirme, çocuk satışı, çocuk asker ve organ-doku ticareti olarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmaya göre son beş yılda cinsel sömürü ve emek sömürsü ilk sıralarda yer almaktadır (Tablo 1).

İstismar Türü/Toplam	2018	2019	2020	2021	2022	Toplam	%
	134	215	282	402	345	1.378	100,0
Cinsel İstismar	95	144	160	200	161	760	55,2
Emek Sömürsü	39	55	73	111	107	385	27,9
Zorla Evlilik	-	11	4	54	41	110	8,0
Zorla Dilencilik	-	4	43	22	16	85	6,2
Çocuk Asker	-	-	-	14	16	30	2,2
Çocuk Satışı	-	1	1	1	2	5	0,4
Organ-Doku Ticareti			1		2	3	0,2

İnsan ticareti mağdurlarının yaş aralığı incelendiğinde, 2018-2022 yılları arasında mağdurların yaklaşık %30'unun çocuk, %60'ının ise 18-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. İnsan ticareti mağdurlarının yaş dağılımı İnsan ticareti mağdurlarının yaş dağılımı (2018-2022)

Yaş/Toplam	2018	2019	2020	2021	2022	Toplam	%
	134	215	282	402	345	1378	100,0
(-) 18 yıl	17	30	162	118	72	399	29,0
18-25 yaş	62	83	47	119	113	424	30,8
26-35 yaş	44	70	55	128	111	408	29,6
36 (+) yıl	11	32	18	37	49	147	10,7

Türkiye'deki mağdurların çoğunluğunu cinsel sömürü amacıyla insan ticaretine maruz kalan kadınlar oluşturmaktadır. Nitekim son beş yılda tespit edilen mağdurların %82,1'i kadındır (Tablo 3).

Tablo 3. İnsan ticareti mağdurlarının cinsiyet dağılımı İnsan ticareti mağdurlarının cinsiyet dağılımı (2018-2022)

Cinsiyet /Toplam	2018	2019	2020	2021	2022	Toplam	%
	134	215	282	402	345	1378	100,0
Kadınlar	111	195	221	321	283	1131	82,1
Erkekler	23	20	61	81	62	247	17,9

Suriye, Özbekistan, Afganistan ve Kırgızistan'dan gelen yabancılar ile Türk vatandaşları 2018-2022 yılları arasında insan ticareti mağdurları sıralamasında ilk beş uyruğu oluşturmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. İnsan ticareti mağdurlarının uyruk dağılımı (2018-2022)

Uyruk/Toplam	2018	2019	2020	2021	2022	Toplam	%
	134	215	282	402	345	1378	100,0
Suriye	15	37	159	158	108	477	34,6
Özbekistan	29	44	38	63	57	231	16,8
Afganistan	21	14	11	22	33	101	7,33
Türkiye		2	11	42	33	88	6,39
Kırgızistan	14	32	14	12	15	87	6,3
Fas	18	28	5	5	11	67	4,86
Endonezya	6	11	2	5	5	29	2,10
Azerbaycan	3	6	9	9	6	33	2,39
Türkmenistan	3	5	4	11	6	29	2,10
Irak		1	2	10	12	25	1,81
İran	1	2	2	9	9	23	1,67
Ukrayna	3	10	2	5	2	22	1,60
Kazakistan	7	4	4	3	2	20	1,45
Rusya	1	4	3	6	1	15	1,09
Moldova	1	4	1		3	9	0,7
Diğer	12	11	15	42	42	122	8,85

İnsan ticareti mağdurlarının tespit edildiği iller incelendiğinde, İstanbul ve Antalya gibi yabancı nüfusun ve eğlence sektörünün yoğun olduğu illerin ön plana çıktığı görülmektedir. Yine aynı dönemde İstanbul, Şanlıurfa, Gaziantep, Antalya ve İzmir mağdurların %58'inin (794 kişi) tespit edildiği ilk beş şehir olmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. İnsan ticareti mağdurlarının dağılımı İnsan ticareti mağdurlarının tespit edildikleri illere göre dağılımı (2018-2022)

Şehir/Toplam	2018	2019	2020	2021	2022	Toplam	%
	134	215	282	402	345	1378	100,0
İstanbul	42	48	98	130	58	376	27,3
Şanlıurfa		3	71	34	9	117	8,5
Gaziantep	1	17	5	52	41	116	8,42
Antalya	32	30	17	12	15	106	7,69
İzmir	14	28	16	14	7	79	5,7
Hatay	7	19	7	13	27	73	5,30
Bursa	3	3	14	6	17	43	3,12
Ankara	8	3	3	16	11	41	2,98

Eskişehir				9	30	39	2,83
Adana	14	3	4	6	7	34	2,47
Diğer	13	61	47	110	123	354	25,69

(f) 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK), yabancı uyruklu insan ticareti mağdurlarına iyileşme ve düşünme için zaman tanımak amacıyla verilen ikamet izninin, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumları göz önünde bulundurularak en fazla altı aylık sürelerle uzatılabileceğini ve toplam sürenin hiçbir koşulda üç yılı geçemeyeceğini öngörmektedir. Buna ek olarak, insan ticareti mağdurları için ikamet izni diğer ikamet izinleri ile aynı koşullara tabi değildir. YUKK, hâlihazırda mağdur destek sürecinden yararlanan insan ticareti mağdurları hakkında sınır dışı kararı alınamayacağını da öngörmektedir.

BÖLÜM II

39. 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu TBMM tarafından 28/7/2016 tarihinde kabul edilmiş ve 13/8/2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

6775 sayılı Kanun, yabancıların Türkiye'de çalışma ve çalışma izinlerini düzenleyen temel kanundur. Kanunun yürürlüğe girmesiyle 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Kanuna göre, yabancıların Türkiye'de çalışabilmeleri için kural olarak çalışma izni almaları gerekmektedir.

Kanun kapsamında çalışma izinlerine ilişkin iş ve işlemler ile bu kapsamdaki yetki ve sorumluluklara ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Ayrıca uluslararası işgücüne ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulanması ve izlenmesine ilişkin hükümler de bulunmaktadır.

Kanun kapsamında belirtilen işleri yürütmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak 2016 yılında Kanun ile Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Yabancıların çalışma izinlerine ilişkin; Uluslararası İşgücü Kanunu Uygulama Yönetmeliği, Turkuoise Kart Yönetmeliği, Serbest Bölgelerde Çalışan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik ve Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik olmak üzere beş yönetmelik bulunmaktadır.

Uluslararası İşgücü Kanunu Uygulama Yönetmeliği temel yönetmeliktir. Yönetmelik kapsamında çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine ilişkin temel usul ve esaslar, yetki ve sorumluluklar ile hak ve yükümlülükler ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. (Başvurulara ilişkin usul ve esaslar, değerlendirme kriterleri, başvuruların değerlendirilmesi, başvuruların reddedilmesi, çalışma izinlerinin verilmesi, farklı çalışma izni türleri, çalışma izninin askıya alınması, çalışma izni muafiyetleri, harçlar, idari itiraz ve yargı yolları, denetim ve idari para cezaları gibi)

(a) 05.04.2023 tarih ve 7445 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 79. maddesinin 1. fıkrasında yapılan değişiklikle göçmen kaçakçılığı suçunun cezasının alt sınırı 3 yıldan 5 yıla çıkarılmıştır.

(d) Türkiye, engellilerin tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam ve eşit şekilde yararlanmasını teşvik etmek ve sağlamak ve insanlık onurlarına saygıyı güçlendirmek amacıyla 2006 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabul edilen Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'ye (CRPD) 2009 yılında taraf olmuştur.

CRPD'nin uygulanmasının izlenmesinden sorumlu odak kurum olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM), tüm engellilerin ve yaşlıların bu haklardan tam olarak yararlanabilmesi için ulusal düzeyde politika ve strateji belirleme çalışmalarını koordine etmekten sorumludur, Göçmenler de dâhil olmak üzere engellilerin ve yaşlıların insan haklarından ayrımcılığa uğramadan yararlanarak toplumsal hayata katılabilmeleri, engellilere ve yaşlılara yönelik yürütülen sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin ilke, usul ve standartların belirlenmesi, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, engelli bireylerin potansiyellerini gerçekleştirebilecekleri kapsayıcı bir toplum inşa etme vizyonu ile 2030 yılına kadar Türkiye'de engellilik alanında yürütülecek yasal, kurumsal ve uygulamaya yönelik çalışmalar için bir yol haritası niteliğinde olan 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi, EYHGM koordinasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, engellilik alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin katkı ve katılımlarıyla hazırlanmış ve 2021 yılında Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından kamuoyu ile paylaşılmıştır. Engelsiz Vizyon Belgesi'nde belirlenen 8 amaç altında 31 hedef ve 107 eylem alanının gerçekleştirilmesine yönelik 2023-2025 yılları arasında yürütülecek 275 faaliyetin oluşturulması amacıyla EYHGM koordinasyonunda katılımcı bir yaklaşımla hazırlanan ilk Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı 2 Aralık 2022 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmış ve uygulanmaya başlanmıştır.

Ülkemizin yaşlanma alanındaki politika, program ve hizmetlerine yön vermek üzere, ilgili tüm paydaşların katkı ve katılım sağladığı, yaşlanma ile ilgili konularda referans alınabilecek üst düzey bir politika belgesi olan 2030 Yaşlanma Vizyon Belgesi hazırlanmaktadır. 2030 Yaşlanma Vizyon Belgesi, bireylerin yaşamlarının her aşamasında aktif yaşlanma sürecine aktif katılımlarını sağlamayı, yaşlı bireylerin haklarını güçlendirmeyi, yaşlı bireylere yönelik yeni hizmet ve destek modellerini hak temelli bir anlayışla geliştirmeyi amaçlıyor.

Ülkemizin yaşlanma alanındaki politika, program ve hizmetlerine yön vermek üzere, ilgili tüm paydaşların katkı ve katılım sağladığı, yaşlanma ile ilgili konularda referans alınabilecek üst düzey bir politika belgesi olan 2030 Yaşlanma Vizyon Belgesi hazırlanmaktadır. 2030 Yaşlanma Vizyon Belgesi ile bireylerin yaşamlarının her aşamasında aktif yaşlanma sürecine aktif katılımlarının sağlanması, yaşlı haklarının güçlendirilmesi, hak ve sosyal içerme temelli bir yaklaşımla yaşlılara yönelik yeni hizmet ve destek modellerinin geliştirilmesi, nesiller arası dayanışmanın güçlendirilmesi, aile ve toplum odaklı bir yaklaşımla yeni bir vizyon ortaya konulması hedefleniyor. Vizyon Belgesinin eylem planları ile hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Kimseyi geride bırakmayan toplum vizyonu ile kadınlar, erkekler, çocuklar, gençler, engelliler, yaşlılar, sığınmacılar ve geçici koruma altındakiler de dâhil olmak üzere tüm bireyler ayrımcılık yapılmaksızın toplumsal kalkınmanın asli unsurudur. Bu bağlamda daha adil ve eşitlikçi bir dünya için engellilik alanındaki politika ve uygulamalar hak temelli ve kapsayıcı bir anlayışa dayanmaktadır. Bu anlayışın en önemli yansıması 2005 yılında yürürlüğe giren ve ulusal politikayı belirleyen Türkiye Özürlüler Kanunu'dur.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, engelli ve yaşlı bireylerin toplumsal yaşamda bağımsız olarak yer alabilmeleri hedefi doğrultusunda, entegre bakım hizmet modelleri ve kurumsal hizmetlerin yanı sıra engelli ve yaşlı bireylerin kendi sosyal çevrelerinde yaşamlarını sürdürmelerini destekleyen toplum temelli hizmet ve servislerin geliştirilmesi için çalışmaktadır. Türkiye'nin sığınmacılara ve geçici koruma altındaki kişilere ev sahipliği yapması çerçevesinde sunulan temel hizmet alanlarından biri de bakım hizmetleridir.

Engellilerin sosyal çevrelerinden kopmadan bakım ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 2006 yılından bu yana devam eden Evde Bakım Ödeneği, Engelli Sağlık Kurulu Raporunda ağır engelli olarak belirtilen ve hane içinde kişi başına düşen geliri net asgari ücretin 2/3'ünden az olan engellilerin evde bakımını sağlamak amacıyla verilmektedir. Engelli yabancı uyruklular da bu kriterleri sağlamaları ve

ülkemizde yasal ikamet iznine sahip olmaları halinde Evde Bakım Ödeneğinden faydalanabilmektedir. 2022 yılı itibariyle Evde Bakım Ödeneğinden yararlanan yabancı uyruklu kişi sayısı 774'tür.

Aktif yaşam merkezlerinde, aralarında yabancı uyrukluların da bulunduğu engelli ve yaşlı bireyler ile ailelerine, yaşam kalitelerini artırmak ve sosyal hayata aktif katılımlarına katkı sağlamak amacıyla rehberlik ve destek hizmetleri ile gündüzlü bakım hizmetleri verilmektedir. Bu doğrultuda toplum temelli rehabilitasyon faaliyetleri kapsamında özellikle mültecilerin yoğun olarak yaşadığı illerde gündüzlü hizmetlerin iyileştirilmesi ve mültecileri de kapsayacak şekilde kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Ayrıca Bakanlığımıza bağlı huzurevleri ve engelli bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile aile danışma merkezlerinde engelli ve yaşlı bireyler yatılı bakım hizmeti alabilmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından kayıt altına alınarak geçici koruma kimlik belgesi verilen ve Türkiye'de yasal ikamet izni bulunan yabancı uyruklu engelli bireyler, engelli bakım hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Bu kapsamda engelli bakım hizmetlerinden yararlanan 78 yabancı uyruklu kişi bulunmaktadır.

Yaşlı mülteci ve sığınmacılar, "Sığınmacı ve Mültecilerin İşlemleri" konulu "B.02.1.SÇE.0.09.01.00" sayılı Genelge kriterlerini taşımaları halinde Huzurevleri ile Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinden ücretsiz olarak hizmet alabilmektedir. Sığınma talebinde bulunan ve/veya mülteci ve sığınmacı konumunda olan yaşlılar da gerekli kriterleri taşımaları halinde Bakanlığımızın yatılı bakım hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilmektedir. Bu kapsamda huzurevlerinde hizmet alan 24 yabancı uyruklu kişi bulunmaktadır.

BÖLÜM III

40. (e) Koruyucu bakım altındaki 568 refakatsiz çocuk (Mart 2023 sonuna kadar) ve kurum bakımı altındaki 1.138 refakatsiz çocuk (Mart 2023 sonuna kadar)

(h) Rapor edilen göçmen ticareti ve kaçakçılığı vakaları, soruşturmalar, kovuşturmalar ve faillere verilen cezalar, cinsiyet, yaş, uyruk ve kaçakçılık amacına göre ayrıştırılmış olarak;

Eurostat ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ortak bir anket (Birleşmiş Milletler Suç Eğilim Anketi-UN-CTS) kullanarak suç ve ceza adaleti hakkında veri toplamaktadır. TÜİK, UN-CTS için İçişleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı gibi ilgili kurumlardan veri derlemekte ve verileri eDAMIS aracılığıyla yıllık olarak Eurostat'a iletmektedir. UN-CTS'de yer alan göçmen kaçakçılığı verilerine ilişkin bilgiler 2019, 2020 ve 2021 referans yılları için ekteki dosyada yer almaktadır.

Ayrıca son üç yıla (2021, 2020, 2019) ait istatistik veriler Adli Sicil Genel Müdürlüğü internet sitesinde yayımlanmıştır. Yıl bazında istatistikler ve ilgili linkler aşağıda sunulmuştur. 2022'ye ilişkin istatistik veriler henüz resmi olarak yayınlanmamıştır.

"Adli İstatistikler 2021" için bağlantı:

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/310520221416422021H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf>

Metnin ilgili sayfaları için bakınız: göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (s. 21, 41, 43, 49).

"Adli İstatistikler 2020" için bağlantı:

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/501202216013122420211449082020H%C4%B0ZMETE%C3%96ZELK%C4%B0TAP.pdf>

Metnin ilgili sayfaları için bakınız: göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (s. 21, 41, 43, 49).

"Adli İstatistikler 2019" için bağlantı:

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/22420211427211062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>

41. Sözleşme'nin 76-77. Maddelerine dayanan yetkisine ilişkin olarak, ilgili maddelere ilişkin çekincemiz halen geçerliliğini korumaktadır.